

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

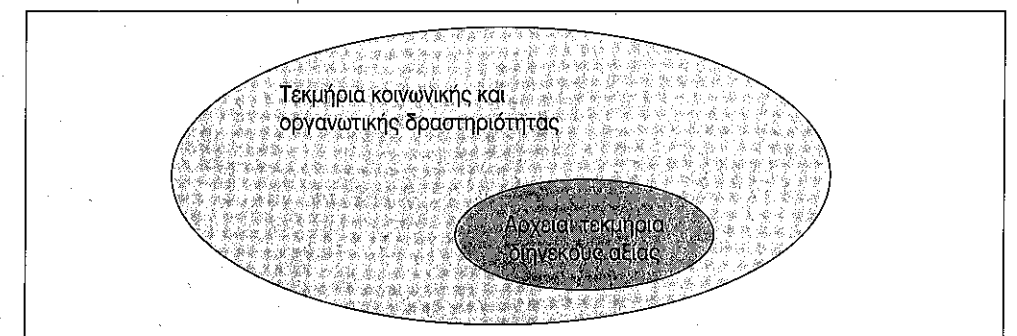
της *Sue MCKEMMISH*

Εισαγωγή

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝ ΚΑΙ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝ αρχεία κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους και κατά τις μεταξύ τους επαφές. Τα αρχεία αυτά αποτελούν νήματα του κοινωνικού ιστού της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης και προσφέρουν:

- απόδειξη για τις δραστηριότητες και τις αλληλεπιδράσεις των ανθρώπινων σχέσεων
- πληροφορίες για τις σχέσεις ανθρώπων, οργανισμών, γεγονότων και τόπων.

Ορισμένα τεκμήρια κοινωνικής δραστηριότητας και δραστηριότητας οργανισμών διαφυλάσσονται επειδή έχουν διηνεκή αξία για τα άτομα, τους οργανισμούς ή την κοινωνία. Τα τεκμήρια διηνεκούσ αξίας ονομάζονται αρχεία (Σχήμα 1.1).

ΣΧΗΜΑ 1.1. Τεκμήρια και αρχεία.

Οι αρχειονόμοι μεταδίδουν τη γνώση και την εμπειρία των παλαιότερων και σύγχρονων ανθρώπων αλληλεπιδράσεων στις σύγχρονες και μελλοντικές γενιές. Και αυτό το πετυχαίνουν με:

- τον εντοπισμό, την τεκμηρίωση και τη διατήρηση των αρχείων
- τη διευκόλυνση της διηνεκούς χρήσης τους.

Το υπόλοιπο αυτού του βιβλίου ασχολείται με την πρακτική πλευρά της διαχείρισης των αρχείων για διηνεκή χρήση. Το παρόν κεφάλαιο ερευνά τη φύση των αρχείων, τη σημασία και την αξία τους και παρουσιάζει τις αρχές που διέπουν την αρχειακή πρακτική. Προσφέρει επίσης μια γενική εικόνα των αρχειακών προγραμμάτων με αναφορά στο οργανωτικό και επαγγελματικό τους πλαίσιο.

Η φύση των αρχείων

ΤΟ ΚΛΕΙΔΙ για την κατανόηση της φύσης των αρχείων, όπως ορίζεται στον Πίνακα 1.1, βρίσκεται στην έρευνα:

- των κοινών χαρακτηριστικών τους με όλα τα τεκμήρια κοινωνικής και οργανωτικής δραστηριότητας
- των λόγων για τους οποίους έχουν διηνεκή αξία και χρησιμότητα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1. Τι είναι αρχεία;

<p>Αρχεία είναι τα έγγραφα τα οποία δημιούργησε, παρέλαβε και συγκέντρωσε ένα άτομο ή ένας οργανισμός στα πλαίσια της άσκησης των δραστηριοτήτων του και τα διατήρησε λόγω της διηνεκούς τους χρησιμότητας.</p>
<p>Κατά παράδοση, ο όρος χρησιμοποιείται με την πιο στενή του έννοια και αναφέρεται στα ανενεργά αρχεία που έχουν κατατεθεί ή έχουν επιλεγεί για να κατατεθούν σε έναν αρχειακό οργανισμό.</p>
<p>Επίσης η λέξη <i>Αρχεία</i> αναφέρεται συνήθως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • στον οργανισμό, την υπηρεσία ή το πρόγραμμα που είναι υπεύθυνοι για την επιλογή, τη μέριμνα και τη χρησιμοποίηση των αρχείων διηνεκούς χρήσης • στο αρχειοστάσιο, το κτίριο ή το χώρο που προορίζεται για την αποθήκευση, τη διατήρηση και τη χρήση των αρχείων.
<p>Στον ενικό αριθμό, η λέξη <i>αρχείο</i> αναφέρεται κυρίως στο σύνολο ή την ομάδα τεκμηρίων διηνεκούς αξίας, που παράγαγε ένας συγκεκριμένος οργανισμός ή άτομο και τα οποία αποτελούν μια ζωτική πηγή, επίσης γνωστή με τη γαλλική λέξη <i>fonds</i> ή τον όρο <i>archief</i>, όρο κοινό σε πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες.</p>

Τα άτομα και οι οργανισμοί ή, πιο συγκεκριμένα, τα διάφορα τμήματα των οργανισμών παράγουν τεκμήρια-αρχεία χρησιμοποιώντας οποιοδήποτε τεχνολογικό μέσο έχουν στη διάθεσή τους. Κατά συνέπεια, τα αρχεία αυτά μπορεί να βρίσκονται σε

οποιαδήποτε μορφή, π.χ. χαρτί, μικροφόρμα, φιλμ, μαγνητοταινία ή δίσκο, οπτικό δίσκο, κασέτα video και ήχου. Είναι ακόμη δυνατόν να υπάρχουν σε διάφορα μεγέθη, σχήματα και υποστρώματα και να συμπεριλαμβάνουν επιστολές, φακέλους, ημερολόγια, πρωτόκολλα, δελτία ευρητηρίων, χάρτες, σχέδια, μικροδελτία, δελτία με ειδικό παράθυρο, φωτογραφίες, κασέτες video, τράπεζες ηλεκτρονικών δεδομένων και ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.

Τα άτομα κρατούν τεκμήρια των δραστηριοτήτων και των σχέσεών τους με άλλα φυσικά πρόσωπα και οργανισμούς. Οι λογαριασμοί, οι αποδείξεις, τα αποκόμματα στα καρτέ των επιταγών, τα αντίγραφα κινήσεως λογαριασμών, τα εκκαθαριστικά μισθοδοσίας, καθώς και τα εκκαθαριστικά σημειώματα φορολογίας εισοδήματος, οι τίτλοι μετοχών, οι εκτυπώσεις από προσωπικούς Η/Υ και τα αρχεία επεξεργαστών κειμένων, τα συμβόλαια και οι συμβάσεις εγγυήσεως, όλα προκύπτουν από τις οικονομικές και νομικές σχέσεις των ατόμων ως καταναλωτών αγαθών και υπηρεσιών, ως υπαλλήλων, μετόχων, δικαιούχων απολαβής δημόσιων υπηρεσιών και ως φορολογουμένων. Τα πιστοποιητικά γεννήσεως, θανάτου και γάμου, τα διαβατήρια και οι βίξες, τα πιστοποιητικά σπουδών, τα σχέδια, οι τίτλοι, οι διαθήκες, οι συμβολαιογραφικές πράξεις και τα βιογραφικά σημειώματα είναι τεκμήρια της κοινωνικής και επαγγελματικής τάξης, της περιουσιακής κατάστασης καθώς και των διαφόρων δικαιωμάτων ενός ατόμου. Από την άλλη πλευρά, οι επιστολές, τα στοιχεία που αφορούν τη συμμετοχή κάποιου ως μέλους σε συνδικάτα, λέσχες και συλλόγους, τα ημερολόγια, οι φωτογραφίες, οι οικογενειακές βιντεοταινίες, τα εισιτήρια λεωφορείου, οι καρτ ποστάλ και οι προσκλήσεις μαρτυρούν τις κοινωνικές του σχέσεις. Τα περισσότερα από τα τεκμήρια αυτά πετιούνται σε σύντομο διάστημα. Άλλα διατηρούνται για μεγαλύτερες περιόδους. Όλα, ωστόσο, καταφέρνουν να απαθανατίζουν τις εμπειρίες μας, να εμπλουτίζουν τη μνήμη μας και να δημιουργούν για τον καθένα μας το ιστορικό μιας ζωής. Ορισμένα, όμως, από τα προσωπικά αρχεία κάθε ατόμου έχουν, για τους λόγους που προαναφέραμε, μια μεγαλύτερη, συνεχή και σταθερή αξία.

Κατά τον ίδιο τρόπο, κάθε είδους οργανισμοί, οι κυβερνήσεις, οι επιχειρήσεις, οι διάφορες κοινωνικές ομάδες, η εκκλησία, οι λέσχες και τα σωματεία διατηρούν τεκμήρια των μεταξύ τους σχέσεων καθώς και των σχέσεών τους με τα άτομα. Οι φάκελοι προσωπικού, τα καθολικά πελατών, οι λογαριασμοί και τα ηλεκτρονικά δεδομένα της μισθοδοσίας προσωπικού, τα μητρώα μετόχων, οι φάκελοι τρέχουσας πολιτικής ή παλαιότερων αποφάσεων, η ημερήσια διάταξη, τα πρακτικά συνεδριάσεων και οι φάκελοι εργασίας των εξεταστικών επιτροπών ή των ομάδων λήψεως αποφάσεων, τα προσχέδια και τα εσωτερικά σημειώματα, οι ετήσιες εκθέσεις, οι επιστροφές φόρου, οι φάκελοι διαφόρων έργων ή μελετών έρευνας και ανάπτυξης, οι χάρτες, τα σχέδια και τα συμβόλαια, όλα μαρτυρούν τις νομικές και οικονομικές υποχρεώσεις ενός οργανισμού καθώς και τα δικαιώματά του κατά τη δράση του ως εργοδότη, προμηθευτή ή παραλήπτη αγαθών και υπηρεσιών, πιστωτή ή χρεώστη και

ιδιοκτήτη κινητής ή ακίνητης περιουσίας. Τεκμηριώνουν επίσης τις διαδικασίες, δείχνοντας τον τρόπο με τον οποίο γίνονται οι συναλλαγές, δίνοντας στοιχεία για τις διοικητικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες και ερμηνεύοντας τις ενέργειες του οργανισμού. Όπως συμβαίνει και με τα προσωπικά αρχεία, τα ενεργά αρχεία ενός οργανισμού μπορεί να έχουν βραχυπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη αξία για τον οργανισμό που τα δημιούργησε. Εκείνα τα ενεργά αρχεία που έχουν διηκενική αξία, διαμορφώνουν τελικά και τα αρχεία του οργανισμού.

Όπως φαίνεται από τα προηγούμενα παραδείγματα, τα αρχεία αποτελούν γενικότερα τα παράγωγα πληροφόρησης της κάθε κοινωνικής και οργανωτικής δραστηριότητας. Ορίζονται δε από το περιβάλλον και το είδος της συναλλαγής, δηλαδή από το γεγονός ότι δημιουργήθηκαν σ' ένα συγκεκριμένο πλαίσιο κοινωνικής και οργανωτικής δραστηριότητας της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης. Η δημιουργία των αρχείων αναφέρεται στην πράξη της συσσώρευσής τους ή στην ένταξή τους σ' ένα σύστημα διαχείρισης αρχείων. Για παράδειγμα, τα αρχεία που παράγει μια τράπεζα είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν:

- τα πρωτότυπα των εγγράφων που έλαβε, όπως, για παράδειγμα, οι επιστολές και οι συμπληρωμένες αιτήσεις ενός πελάτη για τη χορήγηση δανείου,
- τα αντίγραφα εγγράφων που συνέταξε και απέστειλε, π.χ. η απάντηση σε έναν πελάτη για τους όρους χορήγησης δανείου και τον τρόπο αποπληρωμής του,
- τα πρωτότυπα και τα αντίγραφα των εγγράφων που κυκλοφορούν εντός του οργανισμού, π.χ. οι οδηγίες προς το προσωπικό για την επεξεργασία και την έγκριση δανείων και οι αναφορές προς τη Διοίκηση για τα εγκεκριμένα δάνεια και τη διαχείρισή τους.

Στο τελευταίο παράδειγμα, τα έγγραφα του φακέλου του πελάτη, οι οδηγίες που ακολουθεί το προσωπικό, όπως περιέχονται στα εγχειρίδια οδηγιών, για να διευκολύνεται στο έργο του, ή οι αναφορές που περιλαμβάνονται στα πρακτικά ενός διοικητικού συμβουλίου, αποτελούν αρχεία της πιστωτικής δραστηριότητας μιας τράπεζας. Κατά τον ίδιο τρόπο, ο πελάτης από την πλευρά του μπορεί να δημιουργήσει ένα αρχείο των συναλλαγών του με την τράπεζα, τηρώντας τα αντίγραφα των επιστολών και των αιτήσεων που απέστειλε στην τράπεζα, τα έγγραφα που έλαβε από αυτή, ημερολογιακές σημειώσεις που αφορούν στις συναλλαγές του και κάποιο ηλεκτρονικό αρχείο σε έναν προσωπικό Η/Υ όπου εμφανίζεται η λογιστική κατάσταση των πληρωμών του.

Κύρια χαρακτηριστικά των τεκμηρίων κοινωνικής και οργανωτικής δραστηριότητας είναι η σχέση τους με το δημιουργό τους, η ίδια η δραστηριότητα, καθώς και άλλα τεκμήρια που έχουν συγκεντρωθεί ως μέρος της δραστηριότητας. Κατά κύριο λόγο, τα τεκμήρια προσφέρουν απόδειξη μιας δραστηριότητας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, προσφέρουν μια πλούσια πηγή πληροφοριών για τις σχέσεις μεταξύ ατόμων, οργανισμών, γεγονότων και τόπων. Τα τεκμήρια αυτά είναι συχνά μοναδικά και συνήθως ανέκδοτα. Επίσης είναι πιθανόν να αποτελούν μέρος μιας μεγαλύτε-

ρης συγκέντρωσης αρχείων, χωρίς να αποκλείεται η περίπτωση να είναι και μεμονωμένα τεκμήρια. Στον Πίνακα 1.2 επιχειρείται μια σύντομη έρευνα της προέλευσης των εννοιών των ενεργών αρχείων και των αρχείων, όπως αυτές χρησιμοποιούνται στο παρόν κεφάλαιο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2. Το περιεχόμενο ενός ονόματος.

Για τους ορισμούς των εννοιών *ενεργά αρχεία* και *αρχεία*, οι Αυστραλοί αρχειονόμοι επηρεάστηκαν από δύο παραδόσεις/σχολές, οι οποίες έχουν συχνά αντικρουόμενες απόψεις και αντιπροσωπεύονται από δύο εξέχοντες αρχειονόμους και συγγραφείς, τους Jenkinson και Schellenberg.

Όταν ο Jenkinson, πρώην Αρχειονόμος των Κρατικών Αρχείων της Αγγλίας, ανέπτυξε τον κλασικό ορισμό του για τα αρχεία ως ιδιαίτερο τύπο τεκμηρίων, αναφερόταν στην πραγματικότητα σ' αυτό που στο παρόν κεφάλαιο ορίζεται ως τεκμήρια κοινωνικής και οργανωτικής δραστηριότητας, εφόσον χρησιμοποιεί τους όρους *ενεργά αρχεία* και *αρχεία* εναλλάξ. Το 1948 έγραψε:

Τα αρχεία είναι εκείνα τα τεκμήρια τα οποία συσσωρεύονται με φυσική διαδικασία οποιαδήποτε στιγμή κατά την άσκηση μιας δραστηριότητας, δημόσιας ή ιδιωτικής, και γι' αυτόν το λόγο διατηρούνται για χρήση-αναφορά υπό την εποπτεία των προσώπων που είναι υπεύθυνα για τις εν λόγω δραστηριότητες ή των διαδόχων τους.

(«The English Archivist: A New Profession», στο *Selected Writings of Sir Hilary Jenkinson*, Alan Sutton, Gloucester, 1980, σ. 237.)

Τα συγγράμματα του Jenkinson επικεντρώθηκαν κυρίως στην αποδεικτική και συναλλακτική αξία των αρχείων, το ρόλο που παίζουν στην άσκηση δραστηριοτήτων κ.ά., κατά συνέπεια, στη σημασία της διατήρησης της ακεραιότητας και αυθεντικότητάς τους, εννοιών πολύ σημαντικών, στις οποίες αναφερόμαστε πολύ συχνά και σήμερα.

Ένας χρήσιμος σύγχρονος ορισμός της έννοιας του τεκμηρίου, το οποίο κατά παράδοση σήμαινε το γραπτό κείμενο που παρέχει πληροφορίες ή αποδείξεις για οποιοδήποτε θέμα, δίνεται από τον R. A. Brown. Κατά τον Brown το τεκμήριο είναι:

1. ένα φυσικό αντικείμενο ή μέσο
2. πάνω ή μέσα στο οποίο οι πληροφορίες
3. έχουν εγγραφεί σχεδόν μόνιμα
4. και με τρόπο ώστε να μπορούν να ανακληθούν (με τον κατάλληλο εξοπλισμό).

(*Documentary Evidence in Australia*, The Law Book Company, Sydney, 1988, σ. 9.)

Ο Αμερικανός Schellenberg, Αρχειονόμος των Κρατικών Αρχείων των ΗΠΑ (NARA, National Archives and Records Administration), διακρίνει τα *ενεργά αρχεία* και *ιστορικά αρχεία* βασισμένος στην τρέχουσα χρησιμότητά τους, την πράξη επιλογής και την αξία διατήρησής τους για ερευνητικούς σκοπούς. Όρισε τα *ενεργά αρχεία* ως:

όλα τα βιβλία, τα χαρτιά, τους χάρτες, τις φωτογραφίες ή άλλο υλικό τεκμηρίωσης, άσχετα με τη φυσική μορφή του ή τα χαρακτηριστικά του, το οποίο δημιουργήσε ή παρέλαβε οποιοσδήποτε δημόσιος ή ιδιωτικός οργανισμός, σύμφωνα με τις νομικές του υποχρεώσεις ή σε σχέση με την άσκηση της δραστηριότητάς του, και το οποίο διατηρήθηκε ή κρίθηκε κατάλληλο για διατήρηση από τον οργανισμό αυτό ή από τους νόμιμους διαδόχους του, επειδή αποτελεί απόδειξη των αρμοδιοτήτων, των πολιτικών, των αποφάσεων, των διαδικασιών, των λειτουργιών ή των άλλων δραστηριοτήτων του ή επειδή περιέχει δεδομένα με πληροφοριακή αξία.

Και τα ιστορικά αρχεία ως:

εκείνα τα τεκμήρια δημοσίων ή ιδιωτικών οργανισμών που έχουν κριθεί αξία διατήρησης για μελέτη και έρευνα και τα οποία έχουν κατατεθεί ή έχουν επιλεγεί για κατάθεση σε ένα αρχειακό ίδρυμα.

(*Modern Archives*, University of Chicago Press, Chicago, 1956, σ. 16.)

Ο διαχωρισμός του Schellenberg δίνει μια πιο υποτονική σημασία στην αποδεικτική φύση των αρχείων, ορίζοντάς τα κυρίως με βάση την πράξη επιλογής τους και μεταφοράς τους σε αρχειακή φύλαξη.

Στο παρόν κεφάλαιο στηριζόμαστε στις έννοιες του Jenkinson για τη φύση των αρχείων, για να ορίσουμε τα τεκμήρια κοινωνικής και οργανωτικής δραστηριότητας και χρησιμοποιούμε τον όρο *αρχεία* για να αποδώσουμε την έννοια των ενεργών αρχείων με διηνεκή αξία, απορρίπτοντας την ιδέα διάκρισης του Schellenberg με βάση την πράξη επιλογής τους και μεταφοράς τους σε αρχειακή φύλαξη.

Όσον αφορά τα τεκμήρια σε ηλεκτρονικό περιβάλλον, θα μπορούσαμε ίσως να τα ορίσουμε ως ηλεκτρονικά δεδομένα στο πλαίσιο μιας δραστηριότητας.

Παράλληλα προς τη σημασία που μπορεί να έχουν για τα πρόσωπα και τους οργανισμούς που τα δημιούργησαν, τα τεκμήρια κοινωνικής και οργανωτικής δραστηριότητας μπορεί να έχουν βραχυπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη αξία για την ευρύτερη κοινότητα, για άλλα άτομα ή οργανισμούς ή ευρύτερους κοινωνικούς σκοπούς.

Τα αρχεία και ο κόσμος της πληροφόρησης

ΜΑΖΙ με τα άλλα τεκμήρια κοινωνικής και οργανωτικής δραστηριότητας, τα αρχεία αποτελούν μέρος του ευρύτερου κόσμου της πληροφόρησης, ο οποίος περιλαμβάνει την προφορική παράδοση, το φυσικό και τεχνητό περιβάλλον, τα φυσικά αντικείμενα, τα αντικείμενα αρχειακής αξίας (artefacts) και τα έργα τέχνης. Μέσα σ' αυτό τον ευρύτερο κόσμο της πληροφόρησης, τα αρχεία μιας δραστηριότητας σχηματίζουν έναν τομέα καταγραμμένης πληροφόρησης. Οι βιβλιοθηκονόμοι ειδικεύονται σ' έναν άλλο τομέα, δηλαδή σ' αυτόν που περιλαμβάνει υλικό με δεδομένο

περιεχόμενο, το οποίο προορίζεται βασικά για διάδοση. Το υλικό αυτό ανήκει στα προϊόντα πληροφόρησης που παρήχθησαν για να ενημερώσουν, να διαιωνίσουν τη γνώση, να ψυχαγωγήσουν ή να εκφράσουν απόψεις, ιδέες και συναισθήματα. Και αυτές οι πληροφορίες μπορεί να βρίσκονται επίσης σε οποιοδήποτε μέσο ή υπόστρωμα, αλλά το πιθανότερο είναι ότι συγκροτούν ξεχωριστά αντικείμενα, που συνήθως παράγονται σε πολλαπλά αντίτυπα, εκδίδονται, μεταδίδονται ή μεταφέρονται με οποιονδήποτε τρόπο μέσω των καναλιών μαζικής επικοινωνίας. Ως παραδείγματα αναφέρονται οι μονογραφίες, οι επιστημονικές επιθεωρήσεις, οι εφημερίδες, τα περιοδικά, οι ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές παραγωγές, τα κινηματογραφικά έργα, οι ταινίες video και ήχου, τα μυθιστορήματα, τα θεατρικά έργα και οι ανθολογίες, καθώς και οι ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων για εμπορική χρήση σε διασύνδεση (on-line) ή σε compact disk (CD). Ο Πίνακας 1.3 συγκρίνει την προέλευση, το σκοπό και τα χαρακτηριστικά των αρχείων ή των παραγώγων πληροφόρησης μιας δραστηριότητας με εκείνα των προϊόντων πληροφόρησης.

Ο διαχωρισμός μεταξύ των αρχείων μιας δραστηριότητας και των προϊόντων πληροφόρησης δεν είναι πάντα σαφής. Τα λογοτεχνικά χειρόγραφα, π.χ. τα περιγράμματα, οι σημειώσεις και τα προσχέδια ενός δημοσιευμένου έργου σε χαρτί ή σε ηλεκτρονική μορφή, που έχει συσσωρεύσει ο συγγραφέας κατά τη δημιουργία του μυθιστορημάτος του, μπορούν να θεωρηθούν ως αρχεία μιας δραστηριότητας, παράγωγα πληροφόρησης της δημιουργικής αυτής δραστηριότητας, χειροπιαστές αποδείξεις για το έργο του. Τα αντίτυπα του δημοσιευμένου έργου είναι, από την άλλη μεριά, προϊόντα πληροφόρησης, τα οποία έχουν σκόπιμα σχεδιαστεί και παραχθεί για να διαδοθούν. Παρόμοιοι διαχωρισμοί είναι δυνατόν να γίνουν μεταξύ ενός αμοντάριστου φιλμ και ενός αντίστοιχου ή ενός τηλεοπτικού δελτίου ειδήσεων. Υπάρχει βέβαια συχνά μεγάλο ποσοστό επικάλυψης μεταξύ των δύο αυτών τομέων καταγραμμένης πληροφόρησης. Για παράδειγμα, κατά τη διαδικασία της πρότασης και ψήφισης των νόμων, συσσωρεύονται αρχεία αυτής της δραστηριότητας, που συμπεριλαμβάνουν και αντίγραφα των διαδοχικών προτάσεων, των νομοσχεδίων και των νόμων. Τα αντίγραφα των δημοσιευμένων νομοσχεδίων και νόμων, τα οποία συγκεντρώνονται σε ένα φάκελο στο Γραφείο Νομοσχεδίων του Κοινοβουλίου, έχουν γίνει μέρος των αρχείων αυτής της δραστηριότητας. Τα πρωτότυπα σώματα εφημερίδων που συγκεντρώνονται από το γραφείο μιας εφημερίδας, ή οι πρωτότυπες ταινίες τηλεοπτικών παραγωγών που συγκεντρώνονται από έναν τηλεοπτικό σταθμό μπορούν να θεωρηθούν ως τεκμήρια μιας εκδοτικής δραστηριότητας ή μιας τηλεοπτικής μετάδοσης. Από την άλλη πλευρά, τα αρχεία μιας δραστηριότητας μπορούν να ενταχθούν σε μια κατηγορία προϊόντων πληροφόρησης, π.χ. με την έκδοση ενός ημερολογίου, μιας προσωπικής αλληλογραφίας ή επιλεγμένων τεκμηρίων κυβερνητικής ή επιχειρηματικής δραστηριότητας, ή με την παρεμβολή μιας οικογενειακής βιντεοταινίας σε ένα τηλεοπτικό πρόγραμμα ειδήσεων.

Τα αρχεία μιας δραστηριότητας συχνά έχουν ιδιαίτερη σχέση με τα προϊόντα

πληροφόρησης τα οποία έχουν συγγραφεί σκόπιμα. Η πρόσβαση στους φακέλους του κυβερνητικού έργου, στα πρακτικά του διοικητικού συμβουλίου μιας επιχείρησης, στα τεκμήρια των πειραμάτων ενός εργαστηρίου ή στα αρχεία ενός δημοτικού συμβουλίου, προσφέρει τις κατάλληλες πηγές και τα μέσα για την εξακρίβωση και την επιβεβαίωση των πληροφοριών που παρουσιάζονται σε ένα υπουργικό δημοσίευμα Τύπου, στην ετήσια έκθεση μιας επιχείρησης, σε ένα επιστημονικό άρθρο και σε κάποιο βιβλίο τοπικής ιστορίας¹.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3. Δύο τομείς καταγραμμένης πληροφόρησης.

	Προϊόντα πληροφόρησης	Παράγωγα πληροφόρησης μιας δραστηριότητας
Προέλευση	Έχουν σκόπιμα συγγραφεί με δεδομένο περιεχόμενο και περιλαμβάνουν προϊόντα της φασίας, της δημιουργικότητας, του καλλιτεχνικού πνεύματος	Έχουν συγκεντρωθεί ή δημιουργηθεί κατά την άσκηση μιας δραστηριότητας, αποτελούν κυρίως τεκμήρια της συγκεκριμένης δραστηριότητας και των σχετιών με αυτή στοιχείων
Σκοπός	Προορίζονται για διάδοση ή έκδοση, στοχεύουν στην πληροφόρηση, στη διαιώνιση της γνώσης, στην έκφραση ιδεών, συναισθημάτων και απόψεων, στην ψυχαγωγία, στην παροχή πληροφοριών για το περιεχόμενό τους	Διευκολύνουν τη δραστηριότητα ή τη σχέση της οποίας είναι μέρος. Συντελούν στην ολοκλήρωση της δραστηριότητας, παρέχουν αποδείξεις για τη δραστηριότητα και, ορισμένες φορές, πληροφορίες για τα σχετιζόμενα άτομα, τους οργανισμούς, τα γεγονότα και τους τόπους
Σημαντικές σχέσεις	Συνδέονται με το συγγραφέα/ παραγωγό, το περιεχόμενο, τον εκδότη/διανομέα/ μεταδότη. Συνήθως αποτελούν ξεχωριστά τεκμήρια	Συνδέονται με το περιεχόμενο: το δημιουργό τους, τη δραστηριότητα ή άλλα συναφή τεκμήρια. Συνήθως αποτελούν μέρος μιας συγκέντρωσης, μιας μεγαλύτερης ομάδας συναφών τεκμηρίων
Μέσο/Υπόστρωμα	Διαφέρει ανάλογα με τη διαθέσιμη τεχνολογία	Διαφέρει ανάλογα με τη διαθέσιμη τεχνολογία

1. Το υποκεφάλαιο *Τα αρχεία και ο κόσμος της πληροφορικής*, στηρίζεται σε έννοιες που παρουσίασαν οι Francis Blouin και David Bearman και ειδικότερα στα: BEARMAN, David, «Documenting Documentation», *Archivaria*, 34, Summer 1992, σσ. 33-49 και BLOUIN Francis X Jr., «The Relevance of Archival Theory and Practice for Library Education: An Argument for a Broader Vision», *Journal of Library Administration*, 7/2-3, 1986, σ. 158.

Αρχεία και πολιτιστική κληρονομιά

ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ αποτελούν επίσης μέρος της πολιτισμικής μας κληρονομιάς. Έχουν δε σημαντική σχέση και με άλλα είδη αποδεικτικών στοιχείων της παλαιότερης και σύγχρονης ανθρώπινης δραστηριότητας όπως, για παράδειγμα, με την προφορική παράδοση, τα αντικείμενα αρχαικής αξίας και το τεχνητό περιβάλλον. Μπορούν επίσης να βοηθήσουν στην κατανόησή μας ή να αλλάξουν τις απόψεις μας για τα αντικείμενα αρχαικής αξίας ή το τεχνητό περιβάλλον, όταν τα αρχεία αυτά αφορούν τον τρόπο παραγωγής ή κατασκευής των τελευταίων, τη χρησιμότητά τους και τη σχέση τους με άτομα ή γεγονότα. Κατά παρόμοιο τρόπο, οι αποδείξεις που απορρέουν από το τεχνητό περιβάλλον ή τα αντικείμενα αρχαικής αξίας μπορούν, με τη σειρά τους, να βοηθήσουν στην ερμηνεία των αποδεικτικών στοιχείων που προσφέρουν τα αρχεία. Τα προγράμματα προφορικής ιστορίας ή οι μελέτες που στοχεύουν στην καταγραφή της προφορικής παράδοσης συχνά βρίσκουν ερείσματα στην εκτεταμένη έρευνα άλλων πηγών και, κατ' επέκταση, προσθέτουν μια άλλη διάσταση στην ερμηνεία τους. Οι άνθρωποι συχνά αποκτούν αντίληψη των πραγμάτων από διάφορα είδη αποδεικτικών στοιχείων και με πολλούς τρόπους, π.χ. διανοητικά, εμπειρικά, μέσω της αισθητικής αντίληψης. Στην Αυστραλία, οι ιστορικοί που δεν εργάζονται σε ακαδημαϊκά ιδρύματα, αλλά σε συμβούλια ιστορικών κτιρίων, σε μουσεία, αρχαιολογικές ερευνητικές ομάδες ή σε εθνικά πάρκα, βοήθησαν στην πρωτοποριακή χρήση ενός συνδυασμού πηγών για την έρευνα της παλαιότερης ανθρώπινης δραστηριότητας και της σύγχρονης σημασίας της. Το παράδειγμά τους υποδεικνύει πόσο πληρέστερη θα είναι η αντίληψή μας αν αντλήσουμε από όλα τα διαθέσιμα είδη αποδεικτικών στοιχείων και εξερευνήσουμε τις μεταξύ τους σχέσεις.

Η συγκέντρωση αρχείων και αντικειμένων αρχαικής αξίας, που σχετίζονται με μια συγκεκριμένη δραστηριότητα, σε ένα ίδρυμα ή σε ένα σχετικό με αυτή ιστορικό χώρο, μπορεί να φανεί ιδιαίτερα αποκαλυπτική ή κατάλληλη για ερευνητικούς σκοπούς, με την προϋπόθεση βέβαια ότι θα εφαρμοστούν τα ανάλογα αρχειακά και εποπτικά προγράμματα, καθώς και προγράμματα διαχείρισης του ιστορικού χώρου. Η χωροταξική προσέγγιση των πηγών με αυτό τον τρόπο δεν είναι κανόνας. Αν και δεν αποτελεί ακόμα τη γενική πρακτική, παρέχει τη δυνατότητα να καταγράψουμε τους δεσμούς μεταξύ των πηγών στα συστήματα πληροφόρησης συναφών ιδρυμάτων. Ωστόσο, η συνήθης πρακτική για την παρουσίαση των δεσμών αυτών είναι ο δανεισμός σχετιζόμενου υλικού για τους σκοπούς μιας έκθεσης.

Αρχεία: Γιατί τα τηρούμε;

ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ μιας δραστηριότητας έχουν ιδιαίτερη αξία και χρησιμότητα για τους δημιουργούς τους, καθώς και για άλλα άτομα και οργανισμούς, διότι ανταποκρίνονται σε πολλούς σύγχρονους κοινωνικούς και οργανωτικούς στόχους. Παρέχουν τη δυνατότητα εμπειριστατωμένης οργάνωσης και λήψης αποφάσεων, εξασφαλίζουν τη συνέχεια, τη συνοχή και την αποτελεσματικότητα των ανθρώπινων ενεργειών. Τα αρχεία αποτελούν φορείς επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης. Στις μέρες μας, οι απαιτήσεις ή οι προσδοκίες της κοινωνίας από τα συστήματα διαχείρισης των αρχείων έχουν επισήμως διατυπωθεί μέσω του νομοθετικού συστήματος της χώρας* και των κωδίκων δεοντολογίας που ρυθμίζουν την αντίστοιχη πρακτική ή συμπεριφορά. Τα αρχεία μιας δραστηριότητας προσφέρουν τις απαραίτητες αποδείξεις για δικαιώματα, τίτλους και υποχρεώσεις, ενώ παράλληλα ενισχύουν το ρόλο των υπηρεσιών απονομής και εφαρμογής της δικαιοσύνης. Σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα αποτελούν επίσημα νομικά έγγραφα, όπως τίτλους κυριότητας ή συμβολαιογραφικές πράξεις, αποφάσεις υιοθεσίας, ή παραπεμπτικά εισαγωγής σε ψυχιατρικό ίδρυμα. Επίσης στηρίζουν μηχανισμούς, όπως της Κρατικής Υπηρεσίας Πληροφοριών, του λογιστικού ελέγχου, της αναθεώρησης και του καταλογισμού ευθυνών, συμπεριλαμβανομένου του ρόλου των «θεματοφυλάκων της κοινωνίας» -του Κοινοβουλίου, των κρατικών επιτροπών, του Συνηγόρου του Πολίτη, των διοικητικών εφετειών, των ορκωτών λογιστών, των διοικητικών αρχών. Συνεπώς, παίζουν έναν κρίσιμο κοινωνικό ρόλο. Πρωτίστως διασφαλίζουν τη συνέχεια και τον καταλογισμό ευθυνών.

Ορισμένα αρχεία δραστηριότητας διατηρούνται λόγω της διηνεκούς αξίας που έχουν για ένα άτομο, έναν οργανισμό και για την κοινωνία, επειδή αποτελούν:

- τη διαχρονική μνήμη και επιτρέπουν καλύτερης ποιότητας προγραμματισμό, λήψη αποφάσεων και δράση, παρέχοντας διαρκώς πρόσβαση στην εμπειρία του παρελθόντος, στην εξειδικευμένη και τη γενικότερη γνώση και, παράλληλα, μια ιστορική προοπτική
- έναν τρόπο πρόσβασης στην εμπειρία άλλων
- αποδεικτικά στοιχεία διαρκών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων
- επίσημα έγγραφα εξουσίας, νομιμότητας και καταλογισμού, τα οποία διευκολύνουν την κοινωνική αλληλεπίδραση και συνοχή
- πηγή της κατανόησης και του προσδιορισμού της ταυτότητάς μας, των οργανισμών μας και της κοινωνίας μας
- φορείς επικοινωνίας πολιτικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αξιών.

Κατ' αυτό τον τρόπο, τα τεκμήρια μιας δραστηριότητας αποτελούν μέρος των αρχείων ενός ατόμου ή ενός οργανισμού και γενικότερα μέρος της πολιτιστικής κλη-

* Εννοείται η Αυστραλία. (Σ.τ.Μ.)

ρονομίας μιας κοινωνίας. Για παράδειγμα, τα αρχεία του τραπεζικού οργανισμού Westpac (πρώην Bank of New South Wales), ζωτικής σημασίας για την ίδια την τράπεζα, ταυτόχρονα αποτελούν και τμήμα της πολιτιστικής κληρονομίας του έθνους, αφού η Τράπεζα είναι το αρχαιότερο χρηματοοικονομικό ίδρυμα της Αυστραλίας, στην ανάπτυξη της οποίας έχει παίξει σημαντικό ρόλο.

Τα αρχεία δεν συγκροτούνται μόνο από αρχειακό υλικό το οποίο βρίσκεται σε αρχειακή εποπτεία. Στο παραπάνω παράδειγμα, τα αρχεία περιλαμβάνουν εκτός από το αρχειακό υλικό, που έχει ήδη κατατεθεί στα Αρχεία της τράπεζας, και άλλο που έχει αναγνωριστεί για τη διηνεκή του αξία αλλά δεν έχει κατατεθεί, καθώς και υλικό που πρόκειται να εκκαθαριστεί, δηλαδή να προσδιοριστεί εάν έχει ή όχι διηνεκή αξία. Όσον αφορά δε τους εν λειτουργία οργανισμούς, μπορεί κανείς να πει ότι περιλαμβάνουν υλικό το οποίο πρόκειται να δημιουργηθεί.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, κάποια έγγραφα επιλέγονται για διατήρηση λόγω του σεβασμού στην παλαιότητά τους ή τη σχέση τους με γνωστά γεγονότα και ανθρώπους, σημαντικά αντικείμενα ή κτίρια. Μερικά μάλιστα από αυτά γίνονται πολιτιστικά είδωλα που «κάνουν τα γόνάτα μας να τρέμουν». Είναι πιο εύκολο να αναφέρουμε ορισμένα παραδείγματα του εξωτερικού -όπως τη Magna Carta, ή την Αμερικανική Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας- παρά της Αυστραλίας. Ίσως εμείς μπορούμε να παραθέσουμε το ημερολόγιο των ταξιδιών του James Cook στις αυστραλιανές ακτές ή τα τελευταία γράμματα των εξερευνητών της ενδοχώρας Burke και Wills.

Κατά την εκτίμηση των αρχειονόμων, λιγότερο από 10% των δημιουργηθέντων αρχείων επιλέγεται για διατήρηση. Πολλά από τα κατεστραμμένα αρχεία δεν θεωρούνται σχετικά ή χρήσιμα για τους δημιουργούς τους ή την κοινωνία. Ωστόσο, για οικονομικούς λόγους, ορισμένα αρχεία που είναι πιθανό να έχουν διαρκή χρήση, θα καταστραφούν, ιδιαίτερα αν έχουν παραχθεί σε μεγάλες ποσότητες. Το συνολικό ποσοστό των αρχείων που διατηρούνται, προσδιορίζεται κυρίως από τους πόρους που απαιτούνται για τα αρχειακά προγράμματα, από τις συνεχώς αυξανόμενες ποσότητες παραγόμενων αρχείων και από το κόστος που σχετίζεται με τη διατήρηση και τη μελλοντική τους χρήση. Συνεπώς, η εκκαθάριση των αρχείων προκειμένου να καθοριστεί ποια θα διατηρηθούν, εξαρτάται περισσότερο από σχετικές παρά από απόλυτες αξίες. Επίσης, θέματα που σχετίζονται με το περιβάλλον, όπως η σημασία των συναφών σκοπών, λειτουργιών και δραστηριοτήτων, καθώς και η σπουδαιότητα των δημιουργών των αρχείων, παίζουν εξέχοντα ρόλο. Οι παραπάνω θέσεις συμπληρώνουν την ανάλυση των χαρακτηριστικών των αρχείων, π.χ. την προέλευσή τους, τη μορφή, το σκοπό και τη χρησιμότητά τους, το πληροφοριακό τους περιεχόμενο και τη σχέση τους με άλλα αρχεία, όπως αυτά εξετάζονται στο Κεφάλαιο 6. Τα αρχεία βασικών λειτουργιών ή επιχειρηματικών δραστηριοτήτων μπορεί να θεωρηθεί ότι έχουν μεγαλύτερη αξία από τα αρχεία μιας οικογένειας. Τα αρχεία της διάθεσης πυρηνικών αποβλήτων ή της εξερεύνησης πετρελαίου είναι πιο σημαντικά από τα αρχεία διοίκησης προσωπικού. Τα αρχεία των αποφάσεων διοικητικών συμβου-

λίαν ή επιτροπών θεωρούνται ότι έχουν μεγαλύτερη αξία από εκείνα των συμβουλευτικών επιτροπών, και τα αρχεία της έδρας μιας επιχείρησης κρίνονται ως πιο σημαντικά από εκείνα των περιφερειακών της γραφείων. Στις μέρες μας, ορισμένοι αρχειονόμοι εντοπίζουν το ζήτημα της εκκαθάρισης περισσότερο στο ποια στοιχεία θα πρέπει να τεκμηριώνουμε και λιγότερο στο ποια αρχεία πρέπει να διατηρούμε². Καθώς οι κοινωνικές αξίες εξελίσσονται, αλλάζει και η αντίληψή μας για τη σημασία και τη χρησιμότητα στην κοινωνία διάφορων λειτουργιών και δραστηριοτήτων καθώς και για τη σπουδαιότητα των διάφορων δημιουργών αρχείων και την αξία των τεκμηρίων τους. Για παράδειγμα, στη σημερινή κοινωνία, οι μεγάλοι άνδρες της Ιστορίας και οι πράξεις τους δεν θεωρούνται πια ως θέματα κεντρικού ενδιαφέροντος από την επιστημονική σκέψη. Οι ιστορικοί ασχολούνται όλο και περισσότερο με τους συνηθισμένους ανθρώπους και με τις δραστηριότητες του απλού λαού. Αναπόφευκτα, οι αποφάσεις εκκαθάρισης αντανακλούν τις πολιτιστικές και κοινωνικές τάσεις των καιρών τους.

Οι αρχές της αρχειονομίας

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ που εξετάσαμε πιο πάνω, η σημασία και η αξία των αρχείων απορρέει από το κοινωνικό και οργανωτικό πλαίσιο στο οποίο δημιουργήθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν και από τους δεσμούς που έχουν με άλλα αρχεία. Εάν χρησιμοποιηθούν ή ερμηνευθούν εκτός του περιβάλλοντός τους, τότε η σημασία τους χάνεται ή υπονομεύεται. Κατά συνέπεια, έχοντας ως στόχο να προβλέψουν τη διαρκή χρησιμότητα των αρχείων, οι αρχειονόμοι τα διαχειρίζονται από τη στιγμή της δημιουργίας τους με τρόπο ώστε να διατηρείται η σημασία και αξία τους και να εξασφαλίζεται η μακρόχρονη φυσική τους επιβίωση.

Κατά τον Sir Hilary Jenkinson, βασικό καθήκον του αρχειονόμου είναι η ηθική και φυσική υπεράσπιση των αρχείων. Με τον όρο ηθική υπεράσπιση εννοούσε ότι θα πρέπει η μέριμνα των αρχείων να γίνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να διαφυλάσσεται η αυθεντικότητα και να διατηρείται το περιβάλλον τους και οι δεσμοί τους με άλλα αρχεία και κατ' αυτό τον τρόπο να εξασφαλίζεται η χρησιμότητά τους και η ικανότητά τους να καλύψουν τις απαιτήσεις του διοικητικού, παραπάνω. Με τον όρο του νομικού και του κοινωνικού τους ρόλου, που ορίστηκε ως *φυσική υπεράσπιση*, εννοείται η φυσική φροντίδα και ασφάλεια που απαιτείται για μια μακρόχρονη διατήρηση.

Οι επιταγές του Jenkinson έχουν ιδιαίτερη σημασία για την εκκαθάριση και επι-

2. COOK, Terry, «Mind Over Matter: Towards a New Theory of Archival Appraisal», στο Barbara L. CRAIG (ed.), *The Archival Imagination: Essays in Honor of Hugh A. Taylor*, Association of Canadian Archivists, Ottawa, 1992.

λογή των αρχείων διηνεκούς αξίας, για θέματα μεταβίβασης, εποπτείας και ιδιοκτησίας τους, καθώς και διαχείρισής τους, όταν βρίσκονται σε αρχειακή φύλαξη.

Στην προσπάθειά τους για την ηθική υπεράσπιση των αρχείων, οι πρώτοι αρχειονόμοι καθιέρωσαν δύο αλληλένδετες αρχές, οι οποίες συνεχίζουν να διέπουν τη διαχείριση των αρχείων ακόμη και σήμερα. Αφορούν ιδιαίτερα τις διαδικασίες τεκμηρίωσης των αρχείων και του περιβάλλοντός τους καθώς και την ανάπτυξη συστημάτων φυσικού και διανοητικού ελέγχου, συμπεριλαμβανόμενης της ταξινόμησης και της περιγραφής, της αποθήκευσης και της διατήρησής τους. Το τελευταίο, με τη σειρά του, παίζει σημαντικό ρόλο στην κατασκευή αρχειακών εργαλείων έρευνας και οδηγών.

Οι δύο αυτές αρχές είναι η *αρχή της προέλευσης* (provenance) και η *αρχή της αρχικής τάξης* (original order). Η αρχή της προέλευσης σχετίζεται άμεσα με την έννοια του *respect des fonds*, δηλαδή με το σεβασμό της ακεραιότητας του συνόλου των αρχείων διηνεκούς αξίας ενός οργανισμού ή ατόμου. Κατά συνέπεια, σχετίζεται με τη διατήρηση του περιβάλλοντος των αρχείων, δηλαδή των δεσμών τους με το σκοπό, τη λειτουργία και τη δραστηριότητα, με το άτομο ή τα μέρη ενός οργανισμού που τα δημιούργησαν και με τα άλλα αρχεία, τα οποία δημιουργήθηκαν από το ίδιο άτομο ή μέσα στον ίδιο οργανισμό. Όπως ορίστηκε πιο πάνω στο κεφάλαιο αυτό, ο όρος «δημιουργήθηκαν» αναφέρεται στην πράξη συσσώρευσης ή ένταξής τους σ' ένα σύστημα τήρησης αρχείων. Συνεπώς, τα αρχεία που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο ενός οργανισμού συνήθως περιλαμβάνουν αντίγραφα εγγράφων που έχουν εκδοθεί και αποσταλεί, πρωτότυπα των εγγράφων που παρελήφθησαν και αντίγραφα ή πρωτότυπα των εγγράφων που κυκλοφορούν στο εσωτερικό του οργανισμού. Κατά παράδοση, η αρχή *respect des fonds* και η εφαρμογή της αρχής της προέλευσης επιτυγχάνονται με τη διατήρηση της φυσικής ενότητας του συνόλου των αρχείων διηνεκούς αξίας ενός οργανισμού ή ατόμου μετά τη μεταβίβασή τους σε αρχειακή εποπτεία. Τα αρχεία ενός οργανισμού δεν αναμειγνύονται ή συνδυάζονται με αυτά ενός άλλου οργανισμού. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η εφαρμογή της αρχής της προέλευσης είχε ως αποτέλεσμα έναν τέτοιο τρόπο διαφύλαξης της φυσικής ενότητας ώστε να αντανακλάται η οργανωτική δομή και η πρακτική της τήρησης των αρχείων. Στα σύγχρονα συστήματα, το περιβάλλον των αρχείων συνήθως αποτυπώνεται «σε χαρτί» ή διατηρείται διανοητικά με την περιγραφή των αρχείων, του διοικητικού και οργανωτικού τους πλαισίου, των συναφών στόχων, λειτουργιών και δραστηριοτήτων, καθώς και των διαδικασιών τήρησής τους και των μεταξύ τους σχέσεων. Είναι εύκολο να φανταστούμε τα αρχεία στο κέντρο ομάδας κύκλων που συνεχώς διευρύνονται και οι οποίοι αντιπροσωπεύουν το περιβάλλον του συστήματος, το οργανωτικό και το κοινωνικό πλαίσιο.

Ως *αρχή της αρχικής τάξης* εννοείται η διατήρηση των αρχείων στη διάταξη με την οποία συγκεντρώθηκαν ενώ δημιουργούνταν, φυλάσσονταν ή χρησιμοποιούνταν, και όχι η ανακατάταξή τους σύμφωνα με κάποια επιβεβλημένη τάξη, θεματι-

κή, αριθμητική, χρονολογική ή άλλου είδους. Μια τέτοια ανακατάταξη μπορεί να εξυπηρετεί τις ανάγκες μιας ομάδας χρηστών, αλλά όχι κάποιας άλλης. Μπορεί επίσης να θέσει σε κίνδυνο την ακεραιότητα των αρχείων, ακόμη και να καταστρέψει ή να αποκρύψει τα αποδεικτικά στοιχεία που πιθανόν να πρόσφερε η αρχική ταξινόμηση ή τοποθέτηση. Η τήρηση των αρχείων στην αρχική τους τάξη διευκολύνει επίσης και την πρόσβαση σ' αυτά, με τη χρησιμοποίηση των δικών τους ευρετηρίων ή πρωτοκόλλων. Ο προσδιορισμός της αρχικής τάξης δεν είναι πάντα προφανής. Ορισμένα αρχεία ανακατεύονται όταν δεν είναι πια απαραίτητα για υπηρεσιακούς σκοπούς. Άλλα δεν τηρήθηκαν ποτέ με κάποιο συστηματικό τρόπο. Αυτή είναι συνήθως η περίπτωση των προσωπικών αρχείων. Ωστόσο, ακόμα και αν υποθέσουμε ότι τα αρχεία τηρούνται με συστηματικό και πολύ οργανωμένο τρόπο, μπορεί να αναξινομηθούν λόγω των αλλαγών που πραγματοποιούνται στις δομές ενός οργανισμού ή στον τρόπο άσκησης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του. Το ερώτημα που τίθεται, συνεπώς, είναι ποιο στάδιο της δημιουργίας, συγκέντρωσης, ανακατανομής και χρήσης των αρχείων θα πρέπει να επικρατήσει στην αρχειακή ταξινόμηση. Το ζήτημα αυτό συχνά λύνεται με το να θεωρηθεί ως επικρατέστερη βάση για την ταξινόμησή τους η τελευταία ενεργή τάξη των αρχείων ή η τάξη στην οποία τα αρχεία βρέθηκαν ή μεταφέρθηκαν στα Αρχεία/αρχειακή υπηρεσία και με το να περιγραφούν όλα τα στάδια στους οδηγούς και τα εργαλεία έρευνας.

Οι κατευθυντήριες αρχές της αρχειακής εργασίας μπορούν να παραβληθούν μ' εκείνες που χαρακτηρίζουν την εργασία των βιβλιοθηκονόμων. Εφόσον ασχολούνται κυρίως με συνειδητά καταγεγραμμένα προϊόντα πληροφόρησης, των οποίων ο σκοπός και τα χαρακτηριστικά περιγράφονται στον Πίνακα 1.1, οι βιβλιοθηκονόμοι έχουν αναπτύξει τεχνικές δημιουργίας συλλογών, βασισμένες στη γνώση του εκδοτικού χώρου και των θεματικών ειδικεύσεων, σε υπερσύγχρονα εργαλεία βιβλιογραφίας και αναφοράς τα οποία είναι ιδανικά για τα ξεχωριστά αντικείμενα που διαχειρίζονται, έχουν δε απόλυτη γνώση των αναγκών των πελατών τους και της χρήσης του υλικού. Από την άλλη πλευρά, οι αρχειονόμοι έχουν διαμορφώσει διαφορετικές προσεγγίσεις που επικεντρώνονται «στην άρρηκτη σχέση μιας δραστηριότητας με τα αρχεία της»³. Τα αρχειακά συστήματα ταξινόμησης και περιγραφής, που στηρίζονται στην αρχή της προέλευσης, διαφυλάσσουν το πλαίσιο και τις σχέσεις των αρχείων, καθώς αυτά είναι ιδιαίτερα σημαντικά για την ακεραιότητα και τη μελλοντική χρησιμότητα των αρχείων. Στην Αυστραλία, η ανάπτυξη από τους Αυστραλούς αρχειονόμους συστημάτων αρχειακών σειρών (record series system), αποτέλεσε ουσιαστικό επίτευγμα στο χώρο αυτό. Συγκεκριμένα, η ιδιαίτερη σημασία των συστημάτων αρχειακών σειρών έγκειται στη μεγαλύτερη και διαχρονική ικανότητά τους να περιέχουν πλούσια πληροφόρηση για το περιβάλλον των αρχείων και τις πολύπλοκες σχέσεις τους – μεταξύ των αρχείων και των δημιουργών τους, μεταξύ των

3. BLOUIN, ό.π., σ. 158.

δημιουργών αρχείων και μεταξύ των ιδίων των αρχείων⁴. Επιπροσθέτως, οι στρατηγικές και οι διαδικασίες που αναπτύσσονται σε σχέση με το σύστημα, για την τεκμηρίωση των αρχείων και των πλαισίων στα οποία βρίσκονται, έχουν την τάση να καταγράφουν τη γενικότερη πληροφόρηση γύρω από τα αρχεία και το περιβάλλον τους, ενώ τα αρχεία είναι ακόμη σε στάδιο δημιουργίας και χρησιμοποιούνται για πρόχροντες υπηρεσιακούς σκοπούς. Στις μέρες μας, το σύστημα αυτό χρησιμοποιείται ευρέως με διάφορες μορφές, σε ολόκληρη την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία.

Εν κατακλείδι, η σημασία των αρχείων δεν έγκειται μόνο στο πληροφοριακό τους περιεχόμενο ή στο κείμενό τους. Πηγάζει εξίσου από τις πληροφορίες για το περιβάλλον τους, π.χ. ποιος τα δημιούργησε, στο πλαίσιο ποιας δραστηριότητας ή συναλλαγής, ποιος τα ενέκρινε, με ποιο τρόπο μεταβιβάστηκαν και πότε παρελήφθησαν. Θα πρέπει επίσης να αναφερθούμε στην πληροφόρηση που προσφέρεται καθαρά από τη μορφή ή τη δομή μιας επιστολής, μιας συμβολαιογραφικής πράξης, ενός τίτλου, ενός πτυχίου, μιας διαθήκης ή μιας αναλυτικής κατάστασης κίνησης ενός λογαριασμού και στη σημασία των δεσμών τους με άλλα αρχεία – π.χ. της σχέσης μεταξύ μιας επιστολής και της απάντησής της, της αλληλουχίας των εγγράφων που απαρτίζουν μια δικογραφία και της συγκέντρωσης των σημειώσεων που παρακολουθούν τη θεραπεία ενός ασθενούς. Με την εφαρμογή των αρχών της προέλευσης και της αρχικής τάξης στην ταξινόμηση και την περιγραφή των αρχείων, οι αρχειονόμοι έχουν ως στόχο να δώσουν τη δυνατότητα, από τη μια πλευρά, στους χρήστες να ερμηνεύσουν τα αρχεία μέσα στο περιβάλλον τους και, από την άλλη, στα αρχεία να «μιλήσουν» απευθείας από το παρελθόν στους χρήστες:

Το επάγγελμα του αρχειονόμου... είναι λειτουργήμα. Ο αρχειονόμος υπάρχει για να καθιστάται δυνατή η εργασία άλλων ανθρώπων, που είναι συνήθως άγνωστοι και έχουν άγνωστο αντικείμενο απασχόλησης, το οποίο αφορά το μακρινό μέλλον και είναι ακόμα απρόβλεπτο. Πιστεύω του, η ιερότητα των αποδείξεων. Καθήκον του, η διαφύλαξη κάθε ίχνους απόδειξης που σχετίζεται με έγγραφα που έχουν τεθεί σε δική του μέριμνα. Στόχος του, να προσφέρει, χωρίς προκατάληψη ή ενδοιασμό, τα μέσα της γνώσης σε όλους όσοι επιθυμούν να μάθουν⁵.

Αυτά τα ευγενή συναισθήματα, που εξέφρασε ο Sir Hilary Jenkinson το 1948, ακολουθώντας τη γλώσσα και τα πρότυπα άλλων εποχών, καταφέρνουν να συλλάβουν το πνεύμα αυτού του νέου επαγγέλματος.

4. SCOTT, Peter J., «The Record Group Concept: A Case for Abandonment», *The American Archivist*, 29/4, October 1966, σσ. 493-504.

5. JENKINSON, Hilary, «The English Archivist: A New Profession», στο Alan SUTTON (ed.), *Selected Writings of Sir Hilary Jenkinson*, Alan Sutton, Gloucester, 1980, σ. 258.

Αρχεία και χρήστες: γεφυρώνοντας το χάσμα

ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ συμβουλευονται απευθείας μια μεγάλη ποικιλία χρηστών, όπως ιστορικοί, γενεαλόγοι, εκπαιδευτικοί, σπουδαστές, δημοσιογράφοι, δημιουργοί ταινιών, γεωφυσικοί, περιβαλλοντολόγοι, μεμονωμένα άτομα που ενδιαφέρονται για τα δικαιώματα και τους νόμιμους τίτλους τους, κρατικές επιτροπές και ερευνητικά συμβούλια, επαγγελματίες ερευνητές και αρχειονόμοι, καθώς και οι δημιουργοί αρχείων. Αυτοί οι άμεσοι χρήστες αποτελούν κανάλια επικοινωνίας για τους έμμεσους χρήστες στην ευρύτερη κοινότητα, οι οποίοι διαβάζουν άρθρα εφημερίδων, αναφορές και βιβλία ιστορίας, μελετούν τις δημοσιευμένες συλλογές εγγράφων και οικογενειακών δέντρων, βλέπουν κινηματογραφικά έργα και ντοκιμαντέρ, παρακολουθούν μαθήματα στις αίθουσες διδασκαλίας, επωφελούνται από τα αποτελέσματα μιας έρευνας ή τα χρησιμοποιούν ως αποδεικτικά στοιχεία για τα δικαιώματα και τους νόμιμους τίτλους τους, ή ακόμη ως μέσα άσκησης πίεσης σε κυβερνήσεις ή επιχειρήσεις, επισκέπτονται εκθέσεις ή συμμετέχουν σε σεμινάρια.

Για να κάνουν δυνατή μια καλύτερη ανάκληση των πληροφοριών και συνεπώς να εξασφαλίσουν μια πιο αποτελεσματική διηγετική χρήση των αρχείων, οι αρχειονόμοι πρέπει να γεφυρώσουν το χάσμα ανάμεσα στα αρχεία και τους χρήστες ικανοποιητικότερα απ' ό,τι στο παρελθόν. Μολονότι οι πρακτικές ταξινόμησης και περιγραφής, που βασιζόνταν στις αρχές της προέλευσης και της αρχικής τάξης, έχουν καταφέρει να διατηρήσουν με επιτυχία τους δεσμούς του πλαισίου με τους δημιουργούς των αρχείων και με άλλα σχετιζόμενα αρχεία, ωστόσο δεν πέτυχαν πάντοτε να καταγράψουν τους δεσμούς των αρχείων που αφορούν τους σκοπούς, τις λειτουργίες και τις δραστηριότητες, ή το ευρύτερο κοινωνικό τους πλαίσιο. Επιπροσθέτως, έχει ευρύτερα υποστηριχτεί ή άποψη ότι τα συστήματα που χρησιμοποιούν αυτούς τους δεσμούς –και ιδιαίτερα τη σχέση μεταξύ μιας δραστηριότητας και των αρχείων αυτής– για την ανάκληση πληροφοριών σχετικών με τα αρχεία, μπορούν να προσφέρουν πολύ καλύτερα εργαλεία στους χρήστες των αρχείων⁶. Οι χρήστες προσεγγίζουν τα αρχεία έχοντας συγκεκριμένες ανάγκες πληροφόρησης, οι οποίες έχουν συνήθως τη μορφή επίσημων ερωτήσεων για ένα θέμα, ένα πρόσωπο, κάποιον τόπο ή ένα γεγονός. Ο αρχειονόμος γεφυρώνει το χάσμα ανάμεσα στο χρήστη και στα αρχεία, συσχετίζοντας την ερώτηση με πληροφορίες που υπάρχουν σε οδηγούς και εργαλεία έρευνας και αφορούν τους οργανισμούς ή τα άτομα που είχαν αναμειχθεί σε δραστηριότητες, για τις οποίες πιθανόν να είχαν δημιουργηθεί σχετικά τεκμήρια. Για παράδειγμα, ο ιστορικός μιας οικογένειας πιθανόν να θέλει πληροφορίες για ένα συγγενή της οικογένειας, ο οποίος φημολογείται ότι είχε εισαχθεί σε άσυλο κατά τη δεκαετία του 1860. Ο αρχειονόμος συσχετίζει την ερώτηση του ιστορικού με τον

6. BEARMAN, David and LYTLE, Richard, «The Power of the Principle of Provenance», *Archivaria*, 21, Winter 1985-86, σσ. 14-27.

οργανισμό που ήταν υπεύθυνος για την παραπομπή ατόμων σε τέτοια ιδρύματα την εποχή εκείνη –και κατ' επέκταση με τα αρχεία που είχε δημιουργήσει ο οργανισμός αυτός. Τα αρχεία του οργανισμού παραπομπής θα αποκαλύψουν το όνομα του ίδιου του ασύλου και η πληροφορία αυτή, με τη σειρά της, θα οδηγήσει στο φάκελο ασθένειας του εν λόγω συγγενούς. Όλοι αυτοί οι συσχετισμοί –ανάμεσα στην ερώτηση του χρήστη για ένα θέμα, πρόσωπο, τόπο ή γεγονός και τη σχετική δραστηριότητα, το δημιουργό των αρχείων και τα αρχεία– δεν καταγράφονται πάντα στα αρχεία –κά συστήματα οδηγών και εργαλείων έρευνας. Στις περιπτώσεις αυτές, ο διαμεσολαβητικός ρόλος του αρχειονόμου είναι ζωτικής σημασίας, γεγονός που θα εξεταστεί εκτενέστερα και στο Κεφάλαιο 10.

Οι αρχειονόμοι μπορούν να χτίσουν ισχυρότερες γέφυρες, εντάσσοντας για παράδειγμα στα συστήματά τους προσεγγίσεις βασισμένες στο σκοπό, τη λειτουργία και τη δραστηριότητα, προωθώντας οδηγούς βασισμένους στην αρχή της προέλευσης, που περιλαμβάνουν ονομαστικά, θεματικά και γεωγραφικά ευρετήρια, και δημιουργώντας οδηγούς σε επιλεγμένα θέματα ή για συγκεκριμένους τύπους χρηστών. Είναι επίσης δυνατόν να γνωρίσουμε καλύτερα τους χρήστες και τις ανάγκες τους και να κατανοήσουμε περισσότερο τη συμπεριφορά τους κατά την αναζήτηση των πληροφοριών. Υπάρχει τέλος η δυνατότητα να προάγουμε την εμπειριστατωμένη και ευρεία χρήση των αρχείων με μια πληθώρα προγραμμάτων δημόσιας προβολής των αρχείων και εκπαίδευσης των χρηστών, όπως αυτά περιγράφονται στο Κεφάλαιο 11.

Τα αρχεία στην ηλεκτρονική εποχή

Η ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΟΧΗ εισάγει νέες προκλήσεις και ευκαιρίες για τους αρχειονόμους στην προσπάθειά τους να προασπίσουν ηθικά και φυσικά τα αρχεία διηγετικής αξίας και να προβλέψουν τη διαρκή τους χρήση. Σ' ένα περιβάλλον τεκμηρίων από χαρτί, η πληροφόρηση που προσφέρει το περιεχόμενό τους, η μορφή και η δομή τους, οι δεσμοί τους με άλλα αρχεία, αλλά και πολλές πληροφορίες για το πλαίσιο τους έχουν φυσική παρουσία είτε μέσα στα ίδια τα αρχεία είτε στη σχέση τους με άλλα. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο με τα ηλεκτρονικά αρχεία. Για παράδειγμα, στα συστήματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (electronic mail, e-mail) η μορφή και δομή του εγγράφου καθώς και οι δεσμοί του με άλλα αρχεία δεν έχουν φυσική παρουσία, αλλά απορρέουν από λογισμικές εφαρμογές. Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για τους αρχειονόμους είναι να καταγράψουν και να διατηρήσουν το περιεχόμενο και το οργανωτικό πλαίσιο των πληροφοριών με διηγετική αξία στα ηλεκτρονικά συστήματα και να προβλέψουν για τη μακροχρόνια πρόσβαση σ' αυτά και τη χρησιμότητά τους. Ένας από τους πιθανούς τρόπους που εξετάζονται, για να απαντηθεί η πρόκληση αυτή, είναι οι διακανονισμοί χωρίς εποπτεία/φύλαξη, όπου τα ηλεκτρονικά αρχεία διηγετικής αξίας θα διατηρούνται ενεργά στο συστηματικό

και οργανωτικό τους πλαίσιο, αντί να περνούν σε αρχειακή εποπτεία⁷. Στην Αυστραλία, τα *Κρατικά Αρχεία της Αυστραλίας*, η *Εταιρεία των Αυστραλών Αρχειονόμων* (Australian Society of Archivists, ASA) και το *Συμβούλιο Αρχείων της Αυστραλίας* παίζουν από κοινού έναν πρωτοποριακό ρόλο στην εξερεύνηση μεθόδων, προκειμένου να ανταποκριθούν στις νέες προκλήσεις και να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που προσφέρει το ηλεκτρονικό σύστημα διαχείρισης των αρχείων.

Η νέα τεχνολογία που εφαρμόζεται και που χρησιμοποιούν οι αρχειονόμοι για να περιγράψουν τα αρχεία και το περιβάλλον τους, έχει αυξήσει σημαντικά τις δυνατότητές τους και επίσης επιτρέπει μια ικανοποιητικότερη ανάκληση των πληροφοριών, βασισμένη στην αρχή της προέλευσης. Η εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης και των εξειδικευμένων συστημάτων παρέχει τα μέσα ώστε να αναπτυχθούν εντός των αρχειακών συστημάτων οι συμπερασματικές διαδικασίες που χρησιμοποιούν οι αρχειονόμοι για να συσχετίσουν τις ερωτήσεις με τις δραστηριότητες, τους οργανισμούς και τα πρόσωπα και, συνεπώς, με τα αρχεία που δημιουργούν.

Τα αρχειακά προγράμματα και το οργανωτικό τους περιβάλλον

ΤΑ ΑΡΧΕΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ λειτουργούν σε ποικίλα οργανωτικά πλαίσια και ιδρύματα, από τις αρχειακές υπηρεσίες ομοσπονδιακών, κρατικών και τοπικών αρχών έως τις βιβλιοθήκες συλλογών χειρογράφων, τα πανεπιστήμια, τα σχολεία και τα εκκλησιαστικά αρχεία, τα δημοτικά αρχεία, τα αρχεία επιχειρήσεων και άλλων οργανισμών του ιδιωτικού τομέα. Μπορούν, κατά μία ευρεία έννοια, να κατηγοριοποιηθούν ως

- μεγάλα συγκεντρωτικά κυβερνητικά προγράμματα τα οποία λειτουργούν σε «δεσμευμένα πεδία», δηλαδή τους αποδίδονται νομικές ευθύνες για τα δημόσια ενεργά και/ή ιστορικά αρχεία συγκεκριμένων υπηρεσιών ομοσπονδιακών, κρατικών ή τοπικών αρχών
- αρχεία οργανισμών τα οποία λειτουργούν σε ιδιωτικούς ή δημοτικούς οργανισμούς ή μέσα σε ξεχωριστές κρατικές υπηρεσίες (συνήθως βάσει κάποιας μορφής συμφωνίας με την κεντρική Αρχειακή Υπηρεσία)
- ιδρύματα ή εταιρείες συλλογής αρχείων που αναζητούν καταθέσεις ή δωρεές από έναν αριθμό πηγών οι οποίες αφορούν μια συγκεκριμένη περιοχή ή έναν τόπο, κάποιο θέμα ή μια δραστηριότητα, κάποιο μέσο ή υπόστρωμα
- οποιοσδήποτε συνδυασμός των παραπάνω.

7. BEARMAN, David (ed.), *Archival Management of Electronic Records*, Archives and Museum Informatics Technical Report No. 13, 1991. Περισσότερα για το θέμα του μη εποπτικού ρόλου των αρχειονόμων, βλ. BEARMAN, D., «An Indefensible Bastion: Archives as a Repository in The Electronic Age», σσ. 14-24.

Ο Πίνακας 1.4 προσφέρει παραδείγματα αυτών των ειδών αρχειακών προγραμμάτων.

Ένας άλλος, λιγότερο συνήθης τύπος αρχειακού προγράμματος είναι τα αρχεία συμψηφισμού. Παράδειγμα αυτών αποτελεί το *Πρόγραμμα Επιστημονικών Αρχείων της Αυστραλίας*, το οποίο διατηρεί ένα πρωτόκολλο των πληροφοριών που αφορούν τα επιστημονικά αρχεία της Αυστραλίας και ενεργεί ως αρχειακός «πράκτορας/μεσάζων», δηλαδή φροντίζει για την κατάθεση των αρχείων των επιστημόνων σε κατάλληλα ιδρύματα συλλογής. Επίσης, εμπλέκεται επαγγελματικά με διάφορες αρχειακές δραστηριότητες υπό τη μορφή υπηρεσιών παροχής συμβουλών, οι οποίες εκτείνονται από την επεξεργασία και τεκμηρίωση των αρχείων και του περιβάλλοντός τους έως την αποθήκευση και τη διατήρησή τους.

Ορισμένα αρχειακά προγράμματα είναι ανεξάρτητα, δηλαδή υιοθετούνται από ιδρύματα ή τμήματα. Στην ιδανική περίπτωση, τα συγκεντρωτικά κυβερνητικά προγράμματα σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο θα πρέπει να λειτουργούν ανεξάρτητα, όπως τα Κρατικά Αρχεία της Αυστραλίας και οι περισσότερες δημόσιες αρχειακές υπηρεσίες. Ορισμένα Αρχεία οργανισμών και ιδρύματα ή εταιρείες συλλογής αρχείων, ιδιαίτερα αυτά που σχετίζονται με τα πανεπιστήμια, λειτουργούν ανεξάρτητα από τη διοικητική μορφή του φορέα τους. Άλλα αρχειακά προγράμματα συνδέονται άμεσα με δημόσιες ή τοπικές βιβλιοθήκες, μουσεία ή επιστημονικές εταιρείες ιστορικών και, κατά παράδοση, με τα τμήματα χειρογράφων των εθνικών ή περιφερειακών βιβλιοθηκών, με ορισμένα δημοτικά Αρχεία και τοπικές ιστορικές συλλογές και τα αρχειακά προγράμματα του Πολεμικού Μουσείου της Αυστραλίας και του Μουσείου Δραματικής Τέχνης (στη Victoria). Τα προγράμματα των Αρχείων οργανισμών μπορούν να συνδεθούν με τις υπηρεσίες του ίδιου του οργανισμού, με την ειδική βιβλιοθήκη, με το τμήμα διαχείρισης πληροφοριών ή με το τμήμα δημοσίων σχέσεων του οργανισμού.

Τα αρχεία μεταφέρονται συνήθως στο αρχειακό ίδρυμα, το κτίριο ή την περιοχή που προορίζεται για τη διατήρησή τους, μόνο όταν δεν είναι πλέον απαραίτητα στην καθημερινή δραστηριότητα. Το γεγονός αυτό, ωστόσο, δεν σημαίνει ότι τα αρχειακά προγράμματα ασχολούνται με τα αρχεία μόνο μετά τη μεταφορά τους σε φύλαξη. Στις μέρες μας, πολλοί αρχειονόμοι πιστεύουν ότι η ανάμειξή τους είναι αδήριτα αναγκαία, ακόμα και πριν από το στάδιο της δημιουργίας των αρχείων, ώστε να εξασφαλίσουν τη διατήρηση, τη μελλοντική ακεραιότητα και χρησιμότητα των αρχείων διηνεκούς αξίας. Υπάρχουν δε όλο και περισσότεροι επιτακτικοί λόγοι για την εκκαθάριση, τη διατήρηση και την τεκμηρίωση των αρχείων και του περιβάλλοντός τους σε ένα πρώιμο στάδιο της ζωής τους.

Η θεαματική αύξηση της ποσότητας των παραγόμενων αρχείων, ιδιαίτερα μετά το τέλος του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου, απαιτεί την έγκαιρη επισήμανση των αρχείων διηνεκούς αξίας. Η καθυστέρηση της εκκαθάρισης και της απομάκρυνσης-διάθεσης των αρχείων μέχρις ότου τα ενεργά αρχεία γίνουν ημνεργά ή ανενεργά

-δηλαδή μέχρις ότου δεν είναι πια απαραίτητα για υπηρεσιακούς σκοπούς- έχει ως αποτέλεσμα μια εκπληκτική συσσώρευση εργασίας που είναι αδύνατον κανείς να διαχειριστεί. Η εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας στα συστήματα πληροφόρησης και επικοινωνίας έφερε επαναστατικές αλλαγές στη διαχείριση των αρχείων. Εξαιτίας των κινδύνων που απορρέουν από τα εύθραυστα και εύαλατα μέσα, το πεπαλαιωμένο υλικό μηχανικών μερών του υπολογιστή και την πιθανότητα, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα τεκμήρια μιας δραστηριότητας να μην καταγράφονται από το σύστημα, οι αρχειονόμοι πρέπει να συμμετέχουν στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη του. Η πράξη της τεκμηρίωσης των αρχείων και του περιβάλλοντός τους -δηλαδή των δημιουργών των αρχείων, των συναφών λειτουργιών και δραστηριοτήτων καθώς και των διαδικασιών και των συστημάτων διαχείρισης των αρχείων- είναι πολύ πιο αποτελεσματική, όταν γίνεται κατά τη δημιουργία των αρχείων και κατά τη χρήση τους για τρέχοντες/υπηρεσιακούς σκοπούς. Εάν οι αρχειακές τεχνικές δεν εφαρμόζονται από νωρίς, διακυβεύεται η επιβίωση και η καλή κατάσταση των αρχείων. Αυτό συνήθως ισχύει σε περιπτώσεις όπου τα προγράμματα διαχείρισης αρχείων δεν έχουν αναπτυχθεί επαρκώς ή δεν υπάρχουν καθόλου.

Οι δραστηριότητες αρχειακών προγραμμάτων περιλαμβάνουν:

- την ανάπτυξη προτύπων και οδηγιών σχετικών με τη δημιουργία και τη διατήρηση των αρχείων, όπως, για παράδειγμα, αρχειακές απαιτήσεις σχετικά με τα ηλεκτρονικά συστήματα διαχείρισης των αρχείων(θέματα υποστρωμάτων, όπως η χρήση του ανακυκλωμένου χαρτιού και τα πρότυπα αρχειακών μικροφίλμ, ή οι συνθήκες αποθήκευσης
- την ανάπτυξη και εφαρμογή ορίων στην πρόσκτηση ή στην πολιτική συλλογής αρχειακού υλικού, με στόχο να προσδιοριστούν τα είδη δραστηριότητας και αρχείων που καλύπτει το πρόγραμμα
- τη συλλογή, ανάλυση και ενσωμάτωση πληροφοριών για τα αρχεία και το περιβάλλον τους σε αρχειακά ηλεκτρονικά συστήματα, με στόχο να ανταποκριθούν στις ανάγκες της εκκαθάρισης αρχείων, της διαχείρισης αρχείων με διηλεκτική αξία, της διατήρησης της ακεραιότητάς τους και της πρόβλεψης για τη μελλοντική χρήση τους
- τις ενέργειες εκκαθάρισης, ώστε να προσδιοριστούν οι σημαντικές λειτουργίες και δραστηριότητες, οι δημιουργοί των αρχείων και τα συναφή αρχεία διηλεκτικής αξίας
- τις οδηγίες ή ρυθμίσεις για την απομάκρυνση-διάθεση, περιλαμβανομένης και της πρόβλεψης για τη μεταφορά ή κατάθεση των αρχείων σε συγκεκριμένο χρόνο ή ειδικό μέσο
- την εισαγωγή των αρχείων, δηλαδή τη διευθέτηση της μεταφοράς τους ή της κατάθεσής τους και της επίσημης παραλαβής τους για φύλαξη
- την ταξινόμηση και περιγραφή των ενεργών αρχείων που φυλάσσονται σε αρχειακό ίδρυμα

- την αποθήκευση και διατήρηση των ενεργών αρχείων που φυλάσσονται σε αρχειακό ίδρυμα
- την εφαρμογή της πολιτικής πρόσβασης
- την παροχή υπηρεσιών εξυπηρέτησης της έρευνας ή χρήσης
- τα προγράμματα δημόσιας προβολής και προσέγγισης του κοινού.

Οι περισσότερες από αυτές τις δραστηριότητες φέρνουν τον αρχειονόμο σ' επαφή με τα αρχεία πολύ πριν τα τελευταία μεταφερθούν σε αρχειακή εποπτεία. Πράγματι, όπως περιγράψαμε πιο πάνω, με την έλευση της ηλεκτρονικής εποχής περνάμε στο νέο ρόλο της αρχειακής φύλαξης χωρίς εποπτεία, εφόσον η μεταφορά των ηλεκτρονικών αρχείων μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την ακεραιότητα και τη χρησιμότητά τους.

Η διαχείριση των αρχειακών προγραμμάτων χρειάζεται σαφείς κατευθύνσεις και οράματα. Επίσης, η επιτυχία τους έγκειται στην εξασφάλιση και εύστοχη διαχείριση των αναγκαίων πηγών - των χρημάτων, των ανθρώπων και των ικανοτήτων τους, της κατάλληλης τεχνολογίας, του εξοπλισμού και των ειδικά σχεδιασμένων χώρων στέγασης. Το Κεφάλαιο 2 ασχολείται εκτενώς με αυτά τα θέματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4. Παραδείγματα αρχειακών προγραμμάτων στην Αυστραλία.

Τύπος προγράμματος	Παράδειγμα	Στόχος της προσκτησης
Κεντρική Εξουσία	Κρατικά Αρχεία Αυστραλίας (περιφερειακά γραφεία σε όλες τις Πολιτείες και Επαρχίες) Αρχειακή Υπηρεσία της Νέας Νότιας Ουαλίας Πολιτειακά Αρχεία (Νότια Αυστραλία)	Τα αρχεία της Κυβέρνησης της Κοινοπολιτείας Τα αρχεία της Κυβέρνησης της Νέας Νότιας Ουαλίας Τοπικά Κυβερνητικά Αρχεία και Νότιας Αυστραλίας
Αρχεία Οργανισμών	Αρχεία Ραδιοφώνου της Εταιρείας Ραδιοφωνίας & Τηλεόρασης της Αυστραλίας (ABC) Αρχεία του Οργανισμού Επισημοτικής και Βιομηχανικής Έρευνας της Κοινοπολιτείας (CSIRO) Αρχεία του Κοινοβουλίου της Νέας Νότιας Ουαλίας	Τα αρχεία ήχου της Ραδιοφωνίας ABC Τα αρχεία του CSIRO Τα αρχεία και των δύο Βουλών, των επιτροπών και διοικητικών υπηρεσιών τους

Τύπος προγράμματος	Παράδειγμα	Στόχος της πρόσκτησης
	Αρχεία της πόλης της Μελβούρνης Κέντρο Αρχειακής Εξυπηρέτησης του Δημοτικού Συμβουλίου του Marrickville Αρχεία του Πανεπιστημίου Queensland Βασιλικό Νοσοκομείο του Περθ Αρχεία της εταιρείας Broken Hill Proprietary (BHP) Ltd. Αρχεία της Εταιρείας Coles Myer Ltd. Αρχεία του Westpac Banking Corporate Group Αρχεία της Βασιλικής Σχολής των Αυστραλών Χειρουργών Αρχεία της Λουθηρανής Εκκλησίας της Αυστραλίας Αρχεία της Κεντρικής Ενοριακής Ιεραποστολής του Wesley Γυμνάσιο Guilford	Τα αρχεία του Δημοτικού Συμβουλίου Τα αρχεία του Δημοτικού Συμβουλίου Τα πανεπιστημιακά αρχεία Τα νοσοκομειακά αρχεία Τα αρχεία της επιχείρησης Τα αρχεία της επιχείρησης Τα αρχεία του ομίλου Τα αρχεία της σχολής Τα εκκλησιαστικά αρχεία Τα αρχεία της Εκκλησίας του Wesley και της κεντρικής ενοριακής Ιεραποστολής Τα αρχεία του σχολείου
Ιδρύματα ή Εταιρείες Συλλογής Αρχείων	Πολεμικό Μουσείο της Αυστραλίας Εθνικά Αρχεία Ταινιών και Ήχου Συλλογή Χειρογράφων της Αυστραλίας της Βιβλιοθήκης Latrobe (Victoria) Συλλογή Χειρογράφων και αρχείων επιχειρήσεων της Βιβλιοθήκης John Oxley (Queensland) Μουσείο Δραματικών Τεχνών (Victoria) Δημόσιες Βιβλιοθήκες (σε όλη την Αυστραλία) Κέντρο Αρχείων Noel Butlin Εβραϊκή Ιστορική Εταιρεία της Αυστραλίας (Victoria)	Τα αρχεία των Ενόπλων Δυνάμεων Οι εγγραφές ήχου και οι ταινίες Τα τεκμήρια της ιστορίας και της ανάπτυξης της Victoria Τα αρχεία της τοπικής, πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας του Queensland Τα αρχεία των δραματικών τεχνών και της ψυχαγωγίας Οι συλλογές τοπικής ιστορίας Τα αρχεία του κόσμου της εργασίας και των επιχειρήσεων Τα αρχεία που αφορούν τους Εβραίους της Αυστραλίας, της

Τύπος προγράμματος	Παράδειγμα	Στόχος της πρόσκτησης
	Ιστορικές Εταιρείες (σε όλη την Αυστραλία)	Νέας Ζηλανδίας και του Ειρηνικού Τα αρχεία τοπικής ιστορίας
Συνδυασμοί	Αρχειακή Υπηρεσία της Τασμανίας Αρχειακή Υπηρεσία των Βόρειων Επαρχιών Αρχεία Πολιτειών της Δυτικής Αυστραλίας Κέντρο Ιστορικών Αρχείων Geelong Δημοτική Βοτανική Βιβλιοθήκη Βιβλιοθήκη Dennis Wolanski και Αρχεία Δραματικών Τεχνών Περιφερειακά Αρχεία του Πανεπιστημίου Charles Sturt Καθολική Επισκοπή της Toowoomba	Τα αρχεία της διοίκησης, των επιχειρήσεων, των κοινωνικών ομάδων και ατόμων που αφορούν την ανάπτυξη και την ιστορία της Πολιτείας ή Επαρχίας Τα αρχεία των τοπικών αρχών, των επιχειρήσεων και της κοινότητας του Geelong και της επαρχίας του Τα αρχεία της Βοτανικής Δημοτικής Βιβλιοθήκης και αρχεία της τοπικής κοινότητας Τα αρχεία της Όπερας του Σίδνεϊ και αρχεία των δραματικών τεχνών, της μουσικής, του θεάτρου και του χορού Τα πανεπιστημιακά αρχεία και αρχεία της περιοχής Riverina (συμπεριλαμβανομένων και των αρχείων της Πολιτείας και της τοπικής κυβέρνησης, καθώς και ιδιωτικά) Τα επισκοπικά αρχεία και τα αρχεία του Νότιου Queensland

Για περιεκτικότερους καταλόγους, βλ. BURNSTEIN Susan et al., *Directory of Archives in Australia*, ASA, Canberra, 1992.

Αρχειακά προγράμματα: η σχέση τους με τα προγράμματα διαχείρισης ενεργών αρχείων

ΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΕΣ σύγχρονων-ενεργών αρχείων αλλά και οι αρχειονόμοι ασχολούνται με τη διαχείριση τεκμηρίων κοινωνικής και οργανωτικής δραστηριότητας. Όπως έχουμε δει, οι αρχειονόμοι είναι υπεύθυνοι για την αναγνώριση και τη διατήρηση των αρχείων διηνεκούς αξίας στο περιβάλλον τους για μελλοντική χρήση. Οι διαχειριστές ενεργών αρχείων εστιάζουν πρωτίστως την προσοχή τους στην πλήρη, ακριβή και αξιόπιστη τεκμηρίωση της οργανωτικής δραστηριότητας για σύγχρονους λειτουργικούς σκοπούς. Ενεργούν σε ένα πολύπλοκο περιβάλλον, όπου υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ των συμφερόντων του οργανισμού, των δικαιωμάτων και τίτλων της πελατείας και των υπαλλήλων του, και των νομικών και κοινωνικών του υποχρεώσεων. Οι διαχειριστές ενεργών αρχείων ασχολούνται επίσης με την επιλογή και την εκκαθάριση σύγχρονων αρχείων, σε περιπτώσεις που υπάρχει υπερβολικός όγκος πληροφοριών.

Μια σαφέστερη ιδέα σχετικά με το τι συνεπάγεται αυτός ο ρόλος, προκύπτει από τη διερεύνηση μιας συγκεκριμένης περίπτωσης, π.χ. της διαχείρισης ενεργών αρχείων μιας υπηρεσίας δημόσιας ωφέλειας ή ενός υγειονομικού οργανισμού. Σε έναν τέτοιο οργανισμό, ο διαχειριστής ενεργών αρχείων θα είχε ως έργο την ανάπτυξη και εφαρμογή πολιτικών, συστημάτων και διαδικασιών με σκοπό την υποστήριξη:

- της καταχώρησης των ολοκληρωμένων, ακριβών και αξιόπιστων πληροφοριών που είναι απαραίτητες για την ποιοτική λήψη αποφάσεων και την παροχή υπηρεσιών, π.χ. σχετικά με μια υπηρεσία παροχής συμβουλών, η εν λόγω διαδικασία θα περιλάμβανε την ανάπτυξη ενός συστήματος που τεκμηριώνει επαρκώς το ιστορικό των πελατών και παρέχει στους συμβούλους τη δυνατότητα να καταγράψουν την αλληλεπίδρασή τους με τους πελάτες
- της επικοινωνίας μέσα και έξω από τον οργανισμό, π.χ. μεταξύ του προσωπικού σχετικά με τη θεραπεία ασθενών, ή μεταξύ προσωπικού και πελατών σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες
- της ανάκλησης των σχετικών πληροφοριών, π.χ. δίνοντας τη δυνατότητα να ληφθούν αποφάσεις για μια μελλοντική θεραπεία, βάσει της γνώσης της θεραπείας που ήδη παρέχεται
- της εξουσιοδοτημένης πρόσβασης, αφενός, σε πληροφορίες εμπιστευτικής φύσεως και στο απόρρητο πελατών και, αφετέρου, στην προστασία αυτών, π.χ. μέσω της ανάπτυξης κατάλληλων διαδικασιών διασφάλισης των πληροφοριών
- της συμμόρφωσης στις διατάξεις του νόμου για τη διαχείριση αρχείων, π.χ. σχετικά με τους κανονισμούς χορήγησης φαρμάκων ή τη νομοθεσία περί της προστασίας του παιδιού
- της ελεγχόμενης απομάκρυνσης-διάθεσης των ενεργών αρχείων, συμπεριλαμβανόμενης και της καταστροφής πληροφοριών που δεν είναι πλέον απαραίτητες και της διάσωσης πληροφοριών διηνεκούς αξίας π.χ. παροχή δυνατότητας επιβίωσης πληροφοριών μέσω αλλαγών σε αυτοματοποιημένα συστήματα και εξασφάλιση ασφαλούς και αποτελεσματικής αποθήκευσης αρχείων

νόμηνες και της καταστροφής πληροφοριών που δεν είναι πλέον απαραίτητες και της διάσωσης πληροφοριών διηνεκούς αξίας π.χ. παροχή δυνατότητας επιβίωσης πληροφοριών μέσω αλλαγών σε αυτοματοποιημένα συστήματα και εξασφάλιση ασφαλούς και αποτελεσματικής αποθήκευσης αρχείων

- του τρόπου απολογισμού των δραστηριοτήτων του οργανισμού και της παροχής υπηρεσιών σε μεμονωμένους πελάτες αλλά και στο ευρύτερο κοινό π.χ. οικονομική διαχείριση μέσω της δημιουργίας κατάλληλων λογιστικών συστημάτων με κωδικούς, ή επαρκής διαχείριση ενός περιστατικού ή της θεραπείας ενός ασθενούς μέσω της τήρησης πλήρους, ακριβούς και αξιόπιστου αρχείου ενεργειών.

Αν και οι δεξιότητες της διαχείρισης των ενεργών αρχείων εφαρμόζονται για τους υπηρεσιακούς/λειτουργικούς σκοπούς της δημόσιας διοίκησης ή των επιχειρήσεων και οι αρχειονομικές δεξιότητες για τη μελλοντική χρήση των αρχείων διηνεκούς αξίας, μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι, η από κοινού εργασία διαχειριστών ενεργών αρχείων και αρχειονόμων μπορεί να εξυπηρετήσει καλύτερα τους τρέχοντες αλλά και τους μελλοντικούς σκοπούς.

Αυτό είναι το σκεπτικό της οργανωτικής προσέγγισης προγραμμάτων διαχείρισης ενεργών αρχείων και αρχειακών προγραμμάτων, σε χώρους όπως το Πανεπιστήμιο του Queensland και το Πανεπιστήμιο Monash. Ενισχύεται επίσης η ανάμειξη των ίδιων των κρατικών αρχειακών υπηρεσιών στα προγράμματα διαχείρισης σύγχρονων αρχείων, π.χ. η διαχείριση ενεργών αρχείων αναφορικά με την υπηρεσιακή τους χρήση. Ενισχυόμενες από οικονομίες κλίμακας και με τις ειδικές γνώσεις του προσωπικού τους στον τομέα των δημόσιων αρχείων, οι περισσότερες κρατικές αρχειακές υπηρεσίες συμμετέχουν, σε κάποιο βαθμό, στα ακόλουθα προγράμματα διαχείρισης ενεργών αρχείων:

- διοικητική δραστηριότητα και τυποποίηση
- εξουσιοδότηση απομάκρυνσης-διάθεσης των αρχείων (όπως καταστροφή, διατήρηση μέρους των αρχείων, μεταβίβαση της φύλαξης/εποπτείας)
- συμβουλευτικές, γνωμοδοτικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες
- υπηρεσίες δευτερεύουσας αποθήκευσης.

Παρόμοιες παραδοσιακές δραστηριότητες των δημόσιων αρχείων είναι στενά συνδεδεμένες με την ιδέα ότι οι δεοντολογικές πρακτικές διαχείρισης των αρχείων, που εξασφαλίζουν την πληρότητα, την ακρίβεια, την αξιοπιστία και τη χρησιμότητα των δημόσιων αρχείων, η ελεγχόμενη απομάκρυνση-διάθεση αρχείων, που προλαμβάνει την καταστροφή τους από ακατάλληλη αξιολόγηση, η εξουσιοδότηση και η τεκμηρίωση, αποτελούν κρίσιμης σημασίας στοιχεία στις σύγχρονες δημοκρατικές κοινωνίες. Οι εν λόγω πρακτικές επιτρέπουν την απόδοση ευθυνών στο δημόσιο τομέα και υποστηρίζουν την ελευθερία της πληροφόρησης και της νομοθεσίας του απορρήτου. Σε μερικές εταιρείες συνδέονται με πτυχές της επιχειρηματικής κουλτούρας οι οποίες υπογραμμίζουν τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες των διευθυντών

και των υπαλλήλων ως προς τη συμμόρφωσή τους στις νομικές απαιτήσεις και τις προδιαγραφές συστημάτων ποιότητας. Τους υποχρεώνουν, επίσης, να λογοδοτούν για τις πράξεις τους σε σχέση με τα πρότυπα της επιχειρηματικής συμπεριφοράς και επαγγελματικής δεοντολογίας.

Αν και αυτές οι δραστηριότητες δεν συνιστούν το κύριο αντικείμενο του βιβλίου, αποτελούν εν τούτοις ένα σημαντικό μέρος του πλαισίου μερικών αρχειακών προγραμμάτων.

Εκδόσεις της Ελληνικής Αρχειακής Εταιρείας.

Το επάγγελμα του αρχειονόμου

ΙΔΡΥΜΑΤΑ και άνθρωποι στην Αυστραλία μερμούν για τα αρχεία για περισσότερο από έναν αιώνα. Το επάγγελμα του αρχειονόμου όμως είναι σχετικά νέο στη χώρα. Τρεις από τις πιο σημαντικές εξελίξεις στο χώρο του επαγγέλματος έχουν σημειωθεί μέσα στις δύο τελευταίες δεκαετίες. Πρώτον, καθιερώθηκαν μεταπτυχιακά αρχειακά εκπαιδευτικά προγράμματα στο Πανεπιστήμιο της Νέας Νότιας Ουαλίας το 1973, στο Πανεπιστήμιο της Μελβούρνης (πρώην Σχολή Ανώτερης Εκπαίδευσης

της Μελβούρνης) το 1985, και στο Πανεπιστήμιο Monash το 1988. Δεύτερον, η Εταιρεία των Αυστραλών Αρχειονόμων, που ιδρύθηκε το 1975, έχει εξελιχθεί και εδραιωθεί ως ο ανεξάρτητος επαγγελματικός σύλλογος που εκπροσωπεί τους αρχειονόμους. Τρίτον, το Συμβούλιο των Αρχείων της Αυστραλίας (αρχικά γνωστό ως Εθνικό Αρχειακό Φόρουμ) δημιουργήθηκε τον Ιούλιο του 1985 για να παίξει το ρόλο ενός εθνικού συμβουλευτικού οργάνου που εκπροσωπεί και προάγει τα συμφέροντα των αρχειακών ιδρυμάτων στην Αυστραλία. Παρέχει ένα πλαίσιο συνεργατικής δράσης σε πολλές περιπτώσεις, όπως η διαχείριση των ηλεκτρονικών αρχείων, η συλλογή και διάδοση πληροφοριών σχετικά με τα αρχειακά ιδρύματα και ζητήματα και η χρηματοδότηση αρχειακών προγραμμάτων.

Η Εταιρεία των Αυστραλών Αρχειονόμων

ΕΠΕΙΔΗ το επάγγελμα του αρχειονόμου στην Αυστραλία είναι περιορισμένο και κατακεραματισμένο σε μια μεγάλη ήπειρο, όπου πολλοί αρχειονόμοι εργάζονται μόνοι ή βρίσκονται σε μικρά Αρχεία, η επικοινωνία και η συνεργασία με άλλους αρχειονόμους για την ανταλλαγή ιδεών και εμπειριών, η κοινή δράση για την προαγωγή των αρχειακών στόχων, η ανάπτυξη προτύπων και κωδικών συμπεριφοράς και η δημιουργία δεσμών με τη διεθνή κοινότητα, είναι θέματα ζωτικής σημασίας.

Προκειμένου να επιτευχθούν αυτοί οι σκοποί, ιδρύθηκε το 1975 η Εταιρεία των Αυστραλών Αρχειονόμων (The Australian Society of Archivists, ASA). Πριν το 1975 τα συμφέροντα των Αρχείων και των αρχειονόμων εκπροσωπούνταν από το Τμήμα Αρχείων της Ένωσης Βιβλιοθηκών της Αυστραλίας, από το Συμβούλιο των Αρχείων Επιχειρήσεων και από την Ένωση Αρχειονόμων του Σίδνεϊ. Η ASA είναι ένα επιστημονικό όργανο σε εθνικό επίπεδο που διαθέτει ένα παράρτημα σε κάθε Πολιτεία (εκτός της Βόρειας Περιοχής). Διοικείται από συμβούλιο που απαρτίζεται από 10 εκλεγμένα μέλη, συμπεριλαμβανομένου και του διευθυντή, το οποίο διαχειρίζεται τις καθημερινές υποθέσεις. Κάθε παράρτημα εκλέγει μια επιτροπή σε ετήσια βάση, η οποία οργανώνει τις δραστηριότητες του παραρτήματος. Η ASA διαθέτει επίσης έναν αριθμό ομάδων ειδικού ενδιαφέροντος που έχουν δημιουργηθεί για να συγκεντρώνουν μέλη με ομοειδή ενδιαφέροντα, συγγενικές προελεύσεις και κοινά προβλήματα, δηλαδή τα σχολικά αρχεία, τα αρχεία πανεπιστημίων και κολεγίων, τα επιστημονικά και ιατρικά αρχεία, τα αρχεία της τεχνολογίας, τις συλλογές αρχείων, τα αρχεία επιχειρήσεων, καθώς και τις τοπικές ομάδες δημόσιας διοίκησης. Το Καταστατικό της ASA προσδιορίζει ως αποστολή της την «προαγωγή της διατήρησης, της μέριμνας και της χρήσης των αρχείων». Οι στόχοι της παρουσιάζονται στο σύνολό τους στον Πίνακα 1.5.

Η Εταιρεία έχει τέσσερις κατηγορίες μελών:

- Τα επαγγελματικά μέλη. Ανοιχτή συμμετοχή σε αποφοίτους που απασχολούνται

ως αρχειονόμοι για δύο χρόνια ή σε αποφοίτους, κατόχους επιπλέον ενός μεταπτυχιακού επαγγελματικού τίτλου σπουδών, αναγνωρισμένου από το Συμβούλιο, που έχουν εργαστεί ως αρχειονόμοι για ένα χρόνο.

- Τους εξωτερικούς συνεργάτες. Ανοιχτή συνεργασία σε οποιονδήποτε υποστηρίζει τους σκοπούς της Εταιρείας.
- Τα επίτιμα μέλη. Τίτλος που αποδίδεται ως αναγνώριση των υπηρεσιών γενικότερα προς το επάγγελμα ή προς την Εταιρεία.
- Τα ιδρύματα-μέλη. Ανοιχτή συμμετοχή σε αρχειακά και άλλα ιδρύματα που είναι αναγνωρισμένα από το Συμβούλιο.

Οι δραστηριότητες της ASA είναι σχεδιασμένες με τρόπο που να εμπλέκουν και να προσελκύουν τα μέλη. Τα μέλη λαμβάνουν το περιοδικό *Αρχεία και Χειρόγραφα (Archives and Manuscripts)* δύο φορές το χρόνο και το δελτίο της, το *ASA Bulletin*, κάθε δύο μήνες. Η Εταιρεία συγκαλεί μια ετήσια γενική συνέλευση (επίσης και τα παραρτήματα συγκαλούν τακτικές συνελεύσεις), οργανώνει διαλέξεις, σεμινάρια, επισκέψεις, συζητήσεις και κοινωνικές εκδηλώσεις, όπου συγκεντρώνονται τα μέλη και συζητούν θέματα που παρουσιάζουν ενδιαφέρον ή χρήζουν προσοχής.

Οι προγραμματικοί στόχοι της Εταιρείας για το 1991-1995 περιλάμβαναν τη δημιουργία μιας γραμματείας, την εκπόνηση ενός κώδικα δεοντολογίας, την εγκαθίδρυση προτύπων για την αρχειακή εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση και την αναγνώριση τμημάτων διδασκαλίας. Η ASA στοχεύει επίσης σε κοινή δράση με το Συμβούλιο των Αρχείων της Αυστραλίας για τη διαχείριση ηλεκτρονικών αρχείων και τη σύνδεσή της με ανάλογες επαγγελματικές ομάδες στους τομείς της πληροφορικής και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Σκοπός είναι να καθοριστούν κοινοί στόχοι και πεδία συνεργασίας, να εξασφαλιστούν πόροι και τεχνικές άσκησης πίεσης, να δημιουργηθεί ένα εθνικό πλαίσιο αρχειακής πολιτικής και να διευρυνθούν οι δεσμοί με τη διεθνή κοινότητα και την περιφέρεια.

Η σημασία της ASA για τα άτομα και τα ιδρύματα είναι ευρέως αναγνωρισμένη. Αποτελεί το όχημα για επικοινωνία, υποστήριξη, μάθηση/διδασκαλία, κοινωνικοποίηση και κινητοποίηση.

Συμπέρασμα

Η ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ της φύσης των αρχείων, της διηνεκούς αξίας τους καθώς και της χρησιμότητάς τους για την κοινωνία, αποτελεί τη βάση της διαχείρισής τους. Το παρόν εγχειρίδιο προσφέρει πρακτικές πληροφορίες και καθοδήγηση σχετικά με την αρχειακή εργασία και τις προκλήσεις της. Μέσω της συμμετοχής στην ASA ή με την εγγραφή του ιδρύματός σας στο Συμβούλιο των Αρχείων της Αυστραλίας, είστε σε θέση να αναπτύξετε ισχυρά προσωπικά, επαγγελματικά και θεσμικά δίκτυα, τα οποία θα παρέχουν υποστήριξη στη συνεχή επαγγελματική σας εξέλιξη. Μέσω

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.5. Στόχοι της Εταιρείας Αυστραλών Αρχειονόμων.

Οι βασικοί στόχοι της ASA είναι:

1. Η ενίσχυση με κάθε διαθέσιμο μέσο της διατήρησης και μέριμνας των αρχείων
2. Η δημιουργία και η διατήρηση της επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των αρχειονόμων, των ιδρυμάτων στα οποία εργάζονται και των χρηστών των αρχείων
3. Η δημιουργία και διατήρηση προτύπων αρχειακής πρακτικής και διοίκησης όπως και επαγγελματικής αγωγής μεταξύ των αρχειονόμων
4. Η δημιουργία προτύπων τίτλων αρχειακών σπουδών και επαγγελματικής κατάρτισης
5. Η ενθάρρυνση της έρευνας σε οποιοδήποτε πεδίο αρχειακής πρακτικής και διοίκησης και στη μέριμνα και χρήση των αρχείων
6. Η δημοσίευση περιοδικού και άλλου υλικού σχετικού με τους στόχους της Εταιρείας
7. Η παροχή ενός μέσου συγκέντρωσης, συντονισμού και διάδοσης των πληροφοριών που αφορούν την πρακτική, το γόητρο και τα προβλήματα του αρχειακού επαγγέλματος
8. Η κατανόηση από το ευρύτερο κοινό και τις ειδικές ομάδες της φύσης των αρχείων και της αξίας τους
9. Η ενθάρρυνση της αποτελεσματικής και υπεύθυνης χρήσης των αρχείων
10. Η προώθηση της επαγγελματικής ταυτότητας των αρχειονόμων και η βελτίωση της επαγγελματικής τους θέσης και ευημερίας
11. Η συνεργασία με άλλους οργανισμούς και ομάδες που έχουν συγγενείς στόχους, ιδιαίτερα στους τομείς της συντήρησης, της έρευνας και της διαχείρισης αρχείων
12. Η παροχή έγκυρης γνώμης σε θέματα αρχειακού ενδιαφέροντος

ΠΗΓΗ: Australian Society of Archivists Inc., *Rules*, Απρίλιος 1992, Τμήμα 1, Κανόνας 3.

επαγγελματικών προγραμμάτων, συμμετοχής σε συνέδρια και σεμινάρια και με τη βοήθεια της επαγγελματικής βιβλιογραφίας, θα συνεχίσετε να αναπτύσσετε και να μαθαίνετε. Στη συνέχεια, θα μπορείτε να μοιράζεστε τις ιδέες και τις εμπειρίες σας και να συνεργάζεστε με συναδέλφους σας, προκειμένου να ανταποκριθείτε καλύτερα στις πολυάριθμες προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε στο επάγγελμά μας, ένα επάγγελμα που είναι άμεσα συνυφασμένο με την εξέλιξη της κοινωνίας μας.

Βιβλιογραφία

Εισαγωγή στα Αρχεία

- ACLAND, Glenda, «Archivist - Keeper, Undertaker or Auditor», *Archives and Manuscripts*, 19/1, May 1991, σσ. 9-15.
- BRADSHAW, James Gregory (ed.), *Managing Archives and Archival Institutions*, University of Chicago Press, Chicago 1989. Ένα γενικό κείμενο σε θέματα αρχειακής διοίκησης.
- CRAIG, Barbara L. (ed.), *The Archival imagination: Essays in Honour of Hugh A. Taylor*, Association of Canadian Archivists, Ottawa, 1992. Άρθρα που πραγματεύονται τις πιο σύγχρονες απόψεις για τα αρχειακά ζητήματα.
- COX, Richard J., *Managing Institutional Archives: Foundational Principles and Practices*, Greenwood Press, New York 1992. Συμβουλές για τις βασικές λειτουργίες του έργου των αρχειακών ιδρυμάτων, την εύρεση εσωτερικής και εξωτερικής υποστήριξης και τις ευκαιρίες συνεργασίας, με μελέτες υποθέσεων που παρουσιάζουν τα προβλήματα και τις προκλήσεις.
- DANIELS, Maygene, and WALSH, Timothy (ed.), *A Modern Archives Reader: Basic Readings on Archival Theory and Practice*, National Archives Trust Fund Board, Washington DC, 1984. Μια συλλογή «κλασικών άρθρων» και σύγχρονων αναθεωρήσεων από την αρχειακή βιβλιογραφία.
- DEARSTYNE, Bruce W., *The Archival Enterprise: Modern Archival Principles, Practices and Management Techniques*, American Library Association, Chicago, 1992. Μια εισαγωγή στη θεωρία και την πρακτική.
- EASTWOOD, Terry, «Reflections on the Development of Archives in Canada and Australia», στο *Papers and Proceedings of the 7th Biennial Conference of the Australian Society of Archivists Inc.*, Hobart, 1989.
- MCKEMMISH, S. & UPWARD, F., «The Archival Document: A Submission to the Inquiry into Australia as an Information Society», *Archives and Manuscripts*, 19/1, May, 1991.
- O' TOOLE, James M., *Understanding Archives and Manuscripts*, Archival Fundamentals Series, Society of American Archivists, Chicago, 1990. Μια εισαγωγή στη φύση της καταγραμμένης πληροφόρησης, της χρήσης και της διαχείρισής της.

Κλασικά Κείμενα για τις αρχές και πρακτικές της αρχειονομίας

- JENKINSON, Sir Hilary, *A Manual for Archive Administration*, 2η έκδ., Percy Lund, Humphries & Co., London 1996. Μια αναθεωρημένη έκδοση της αρχικής έκδοσης του 1922, στην οποία ο Jenkinson εξέτασε τη φύση των αρχείων και θέσπισε πρότυπα για την αρχειακή πρακτική.
- SHELLENBERG, T. R., *Modern Archives: Principles and Techniques*, University of Chicago Press, Chicago 1956. Εφαρμογή των ευρωπαϊκών αρχών της αρχειονομίας και της θεωρίας στην αμερικανική πρακτική, και ειδικότερα στα μεγάλα σύγχρονα κρατικά αρχεία.

Περιοδικές εκδόσεις για τη διαχείριση αρχείων

- Archivaria*, περιοδική έκδοση της Εταιρείας των Αυστραλών Αρχειονόμων.
- Archives and Manuscripts*, περιοδική έκδοση της Εταιρείας των Αυστραλών Αρχειονόμων.
- Archives and Museum Informatics*, περιοδική έκδοση η οποία παρέχει λεπτομερειακή ανάλυση και σύγχρονη πληροφόρηση στον τομέα της αρχειακής αυτοματοποίησης και των ηλεκτρονικών αρχείων.
- Archivum*, μια έκδοση του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων.
- The Informa Quarterly*, περιοδική έκδοση της Records Management Association of Australia.
- Journal of the Society of Archivists*, περιοδική έκδοση των Βρετανών αρχειονόμων (Society of Archivists).
- Records Management Quarterly*, περιοδική έκδοση της Association of Records Managers and Administrators.
- The American Archivist*, περιοδική έκδοση της Εταιρείας Αμερικανών Αρχειονόμων.

Το σύστημα των σειρών

- HEALY, Susan, «The classification of modern government records in England and Australia», *Journal of the Society of Archivists*, 11/1 & 2, January and April 1990, σσ. 21-26.
- HURLEY, C. and SMITH, H., «Developments in Computerised Documentation Systems at the Public Record Office of Victoria», *Archives and Manuscripts*, 17/2, November 1989, σσ. 165-183.
- SCOTT, P., SMITH C. and FINLAY, G., «Archives and Administrative Change», parts 1-5 *Archives and Manuscripts*, 7/3, August 1978, 9/1, September 1981.
- SIMES, Cheryl, «The Record Group is dead - long live the Record Group», *New Zealand Archivist*, 2/1, αναδημοσίευση στο *Archives and Manuscripts*, 20/1, σσ. 19-24.
- Australian Society of Archivists, «Comment on ICA Statement of Principles regarding Archival Description - First Version Revised», Canberra, 1992.